Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[...]тэмнай 1921 оной [...]абрин 21-һээ гарана | № 152 (13947) | 1975 оной июлиин 1, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

Дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Николай Климов түрэл совхоздоо ажаллажа эхилээ һэн. Сэрэгэй уялгата албанай һүүлээр тэрэ трактористаар ажаллаа, Николай мүнөө Зазын адагта ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яруунын аймагай Исэнгын совхозой тракторист Н. Климов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ПАРТИИН XXV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

[Х]АХАД ЖЭЛЭЙ [ТҮ]СЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

[...]аймагай леспромхозой мо[...] партиин XXV съездые [...] бэлэгтэйгээр угтаха [...]шиндээд, социалис мүры[...] һайн үрэ дүн туйлажа, [...] бэлэдхэхэ, шэрэхэ хахад [...] түсэбые болзорһооһь [...]дүүргээ.

[Л]еспромхозой коллектив [...] эхинһээ хойшо 110 мян[...] кубометр модо бэлэдхэжэ, [...] ажахыда эльгээһэн [...]. Социалис Ажалай Герой [...]лай Филиппович Семено[...] хүтэлбэрилдэг бригада [...]алис мүрысөөнэй түрүү [...]эз жагсанхай. Энэ брига[...]одо бэлэдхэхэ, таллуулха [...] жэлэйнгээ түсэбые дүүр[...] тухай май һара соо элид[...] юм.

[Т]үсэбөө дүүргэһэн энэ бри[...] гэшүүд партиин XXV [съез]дын хүндэлэлдэ шэнэ уял[...]баа. Табан жэлэй түсэбһөө [...]үр 12 мянган кубометр [...] бэлэдхэн таллуулха уял[...] заатагүй дүүргэхые орол[...] байна. Тэдэнэй түсэбһөө [...]үр бэлэдхэжэ эхилһэн мо[...] 400 вагон болохо юм.

[Х]үдөшод энэ түрүү бригадын [...]үдэй жэшээгээр урдань [...] социалис уялгаяа хара[...] үзөөд, шэнэлһэн байна. [...] дүүрэтэр табан жэлэй [түс]эбһөө гадуур 82 мянган ку[бо]метр модо бэлэдхэжэ, ара[...] ажахыда эльгээхэ гэжэ [...] хараалаа.

Н. ТЮРНЕВ.

ХОНИДОЙ НООҺО ТҮРГЭНӨӨР, ҺАЙНААР ХАЙШАЛХА

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Хяагтын совхоз хонидойнгоо нооһо хайшалалгые һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилдэг болонхой.

Хэнэйшье мэдэһээр, нэн түрүүн дүршэлтэй шадамар, оролдосотой бэрхэ хайшалагшад лэ хонидой нооһо түргэнөөр, һайн шанартайгаар абажа шадаха байна. Тиимэһээ совхоз жэл бүри нооһо хайшалалгада гол гүлээб механизаторнуудые абидаг юм. Энэншье ойлгосотой ааб даа. Оньһон техникээ һайн мэдэхэ, тэрэнээ зүбөөр тааруулаһан хүдэлгэжэ шадаха, хэдэн жэлдэ удаагүүр хонидой нооһо абалсаһан, дүршэлтэй хүнүүд эндэ хүдэлхэдөө «сагаан алта» түргэнөөр, эрхим шанартайгаар абана бшуу.

Мүнөө Хираан тосхондо тодхогдоһон пунктда түрүүшын үдэрһөө 60 гаран оньһон хайша хүдэлгэгдэжэ эхилбэ. Даб дээрэ 3 мянга үлүүтэй хонидой нооһон абтаад байна. Жэл бүри нооһо хайшалалсадаг дүршэлтэй механизаторнууд Юрий Ермаков, Григорий Щушерихин, Георгий Чернояров, Владимир Шульгин гэгшэд мүнөө үдэр бүри тус тустаа 70—80 хонидой нооһо абана. Гэрэй эзэн эхэнэр Евдокия Карбаинова тэдэнэрһээ ехэ гээгдэнэгүй. Тэрэ 15 жэлдэ хонидой нооһо хайшалалсажа байна.

Бүхы 29 мянган хонидойнгоо «нэхы дэгэлые» түргэнөөр лэ һалгааха гэжэ оролдонобди. Тиихэдээ нооһоёо һайн шанартайгаар абаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулнабди. Ехэ, һайн шанартай нооһо хайшалжа абаһан хүнүүдые зүбөөр урмашуулха тусхай түлөөһэнэй гурим тогтоогдонхой, хайшалагшадай дунда мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй, — гэжэ пунктын начальник, ажахын ахамад инженер К. И. Калекин хэлэнэ.

Социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор хүдэлмэриин 14 үдэр соо 700 хони хайшалжа, тус бүриһөөнь 3,2 килограммһаа бага бэшэ нооһо абаһан хүн 150 түхэриг шанда хүртэхэ юм. Жэшээнь, нёдондо бүхы хайшалагшадайнь 7 хүн тиимэ үрэ дүн туйлаа һэн.

— Би хорёод жэлдэ хонидой нооһо хайшалааб. Ажахы соогоо эгээн түрүүлэн хонидой нооһые оренбургынхидай хэрэглэдэг аргаар, хүлыень уянгүй хайшалжа һураһан хүм. Мүнөө наһатай болоходоо мэргэжэл шадабаряа залуушуулда дамжуулнаб. Өөрөө оньһон хайшануудые тааруулдаг ажалтай болонхойб. Жэл бүри нэгэ хүниие хайшалагшын мэргэжэлдэ һурганаб, — гэжэ Б. П. Агеев хөөрэнэ.

Игээд тус пунктда үшөө 30 хайша нэмэжэ табяад, үдэр бүри 2 мянганһаа үсөөн бэшэ хонидой нооһо хайшалха зорилготой. Тингэжэ бүхы хонидойнгоо нооһые хүдэлмэриин 14 үдэр соо абажа дүүргээд, хамтадаа 1020 центнер нооһо бэлэдхэлэй пунктда оруулха.

С. РИНЧИНОВА.

ХАЙШАЛАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Манай совхоздо энэ жэл 35 мянга гаран хонидой нооһон хайшалагдаха байна. Энэ хүдэлмэрие 12—15 үдэрэй туршада дүүргэхээр хараалагдажа, 150 хайшатай томодхогдоһон гурбан пункт түхеэрэгдэнхэй.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада хайшалгдаһан нооһоной шанар, сэбэ утаһанай гараса отара бүхэнөөр тодорхойлогдожо, хонишодто сэбэр нооһоной абтаһанай зэргээр түлбэри үгтэдэг болонхой. Тиимэһээ хонишод һүрэгүүдээ сэбэр газарта байлгажа, нооһыень тооһо шоройгүй болгохогүй, хура бороодо норгохогүйн түлөө оролдожо захалһаниинь һайшаалтай.

Нооһо класс классаарнь илгаха хүдэлмэри манай совхоздо яһала гуримшуулагданхай, мэргэжэл шадабари ехэтэй хүнүүд энээниие хэдэг манай классировщигуудай илгаһан нооһые ПОШ фабрикын шалгахада алгасаан гарадаггүй тооной. Алгасаань бүхы нооһоной нэгэ процентнь болодог. Тиимэһээ нооһо илгагшаднай жэл бүри шагналда хүртэдэг.

Олон хонинной нооһо һайн шанартайгаар хайшалагшадые урмашуулхын тула социалис мүрысөөнэй гурим баталагдаа. Тэрэнэй ёһоор совхоз дотороо эрхимлэжэ гараһан хайшашанда 250 түхэригэй холодильник шан барюулагдахаар хараалагдаа. Мүн хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлэгшэд шанда хүртэхэ байна. Һургуулиин һурагшадай дундахи мүрысөөнэй гурим ондоогоор тогтоогдонхой.

Хайшалалгын пунктнуудта хүнүүд үглөөнэй 7 часһаа үдэшын 7 час хүрэтэр ажаллаха байна. Тиимэһээ тэндэ халуун эдеэн бэлдэгдэхэ, хүн бүхэнэй хэһэн хүдэлмэриин дүн гаргагдажа байха юм.

Совхознай июниин 26-һаа хониной нооһо хайшалха хүдэлмэридөө жагдэрэн ороо, хайшашадай мүрысөөн захалаа.

Ц. ШИРАПДОРЖИЕВ.
Хоринн аймагай Үдын совхозой директор.

ЮРӨӨГЭЙХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭБЭ

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1976 оной февраль соо нээгдэхээ байгаа КПСС-эй XXV съездые ажалай үндэр амжалтануудаар угтахын тулада үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлэе гэһэн уряатайгаар республикынгаа ажалшадта хандаһан, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан тухайгаа мэдүүлһэн юм.

Энэ үнэтэ үүсхэлые манай республикын колхоз, совхозуудай ажалшад үргэнөөр дэмжэнэ. Прибайкалииншье аймагай малшад олонһоо гээгдэхэгүй байһанаа харуулба. «Прибайкальский» совхозой Мостовской һү һаалиин фермын тугалшад, коммунистка К. В. Глушкова, А. К. Мизенина, М. М. Ноговицына гэгшэд юрөөгэйхидэй үүсхэлтэй танилсаад, үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Эдэнэр 278 тугал даажа абаад, гарза хохидолдо оруулангүйгөөр ногоон дээрэ гаргаад байна. Хаража байһан малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдээ 700 граммаар дээшэлүүлхэбди гэһэн социалис уялга тугалшад абаһан юм. Мүнөө бүхы арга боломжонуудаа хаража үзөөд, сүүдхын 900 граммаар малайнгаа шэгнүүрые нэмээхэбди гэжэ үгэеэ үгэбэ.

Энэл аймагай «Прибайкалец» колхозой Каменска һү һаалиин фермын коллектив юрөөгэйхидэй үүсхэл дэмжэжэ байһанаа мүн лэ элишэлээ. Тиихэдээ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые коллективэйнгээ хамтын суглаан дээрэ баталан абаба.

Тус фермэ 3885 центнер һү гүрэндэ тушааха жэлэй түсэбтэй байһан һаа, 4250 центнертэ хүргэхэ гэжэ хэлсэбэ. Энэ уялгань үндэһэтэйл гээшэ ха. Хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 2220 центнер һүн тушаагдаад байна бшуу.

Түрүү һаалишад, КПСС-эй гэшүүн Г. И. Руднева, П. В. Быкова гэгшэд 410—432 центнер һү һаамхай үнеэн бүхэнһөө түгэсхэхы жэлдэ һаажа абахабди гэжэ үгэсэ үгэбэ. Мүнөө үедэ туд тудтаа үнеэн бүхэнһөө 300—300 центнер һү һаагаад байна.

Энэ фермын мал адуулагшад үхэр малаа бүри һайнаар адуулжа, зунай зулгы һайхан үе соо тобир тарган болгохоор зоригжонхой. Тэдэнэр адуулжа байһан малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммаар дээшэлүүлхэ уялга абаба.

Игэжэ, Прибайкалиин аймагай ажалшад түрэл партиингаа съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада тэмсэжэ эхилбэ.

С. УБЕЕВ.
аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЯРУУНЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Хурамхаан нютагай элдин [...] яһала үргэн, уужам [...]. Гэбэшье, эндэхи Хүн[...] тала, ой тайгын соор[...]ууд ороoһото ургамал[...]аар, кукуруза болон [...]таабхаар эзэлэгдэжэ, зу[най] үедэ адууһа малай бэл[шэ]эри багадажа эхилээ. Ай[ма]гай ажахынуудай мал һү[рэ]гүүд жэл бүри олошорно. [Мү]нөө ажахы бүхэндэ ган[...] хонидой тоо 20—30 мян[га]да хүрэнхэй. Тиихэдэ һүү[лэ]й жэлнүүдтэ ашаг шэмэ [...]р үгэдэг мал — үнеэдэй [...]о толгой нилээд олошо[р]оо. Гадна, зунай зүлгэ но[го]он дээрэ ажахынуудай хэ[дэ]н мянгаад буруу, хашара[г]уд бэлшээн таргалуулагда[жа] байна.

Мал ба таряан ажалай про[д]укци абалгые дээшэлүүл[х]ын тула ажалай эмхидхэл [һ]айжаруулха, үйлэдбэриин [н]өөсэнүүдые зүбөөр ба хүсэ[т]эөөр хэрэглэхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын табиһан зо[ри]лгонуудые бэелүүлэн, Ху[р]амхаанай аймагай колхоз [бо]лон совхозууд һүүлэй 3—4 жэлэй туршада холын бэлшээринүүдые ашаглана.

Хурамхаанһаа хэдэн зуугаад километр газарта оршодог Баунтын аймагай баргдашагүй ой тайгын дунда үбһэ ногоогоор элбэг, уужам гол соорхойнууд бии юм. Эдэ бэлшээри улад зоной һууринуудһаа холо байһан туа урданһаа хойшо ашаглагдаагүй байһан. Һүүлэй үедэ хурамхаанайхид эндэхи тэжээлэй ехэ нөөсые ашагтайгаар хэрэглэдэг болжо байна.

Баунты ой тайгын бэлшээридэ Һэрээнэй, Гааргын, Аргатын ба Хурамхаанай совхозууд бэлшээн таргалуулагдаа үхэрнүүдээ, адуу мордоо туужа абаашадаг юм. Эндэхи хада уулын, ой тайгын дундахи холын хүшэр эндэ зүргэ харгыгаар бруу, хашарагууд бүрин бүтэн абаашагдана. Энээнии хараадаа абажа, холын бэлшээридэ мал адуулха дүршэлтэй болоһон найдамтай хүнүүд эльгээгдэдэг байна.

— Ой тайгын холын бэлшээридэ һүрэг мал туужа абаашаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ юм. Хада уулын хабшалай зүргэ харгыда элдэб бэрхэшээлнүүд тохёолдодог. Илангаяа хадын түргэн горходые гаталхань бэрхэтэй. Манай гүүртын мал адуулагшад найдамтай хүнүүд. Совхозодомнай ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд үбшэнһөө һэргылхэ ехэ хүдэлмэри эмхидхээ. Хүн бүхэн харюусалгатай байжа, малаа бэлшээридэнь бүрин бүтэнөөр хүргэхэ бэзэбди, — гэжэ Хурамхаанай совхозой ахалагша мал адуулагша В. М. Гарманов хэлэнэ.

Аймаг соогоо түрүүлэн Хурамхаанай совхозой малшад холын бэлшээридэ, гараха бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүргэжэ, һүрэгүүдээ харгы замдань оруулжа захалба. Тус совхоз энэ жэлдэ 800 үхэр Баунтын бэлшээридэ адуулха гэжэ хараалаа. Эдэнэйнь олонхи бэлшээн таргалуулагдаһанай һүүлээр ерэхэ намар гүрэндэ тушаагдаха юм. Эдэ мал 2 гүүртэ болгогдожо, дүршэлтэй малшадта даалгагдаа. Тэдэнэй нэгэ гүүртые «Республикын габьяата малшан» Бальжинима Раднаевич Гамбулов даажа абанхай.

Б. Р. Гамбулов мүнөө гурбадахи жэлээ Баунтын бэлшээридэ совхозойнгоо мал адуулхань. Энэ жэлдэ тэрээнтэй сугтаа үшөө 3 хүн хүдэлхэ юм. Тэдэнэр булта мал адуулхадаа дүршэлтэй болоһон хүнүүд.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бэрхэ малшанай даадаг гүүртэдэ 350 гаран залуу эбэртэ мал харууһалагдаһан. Гүүртын малшадай оролдосоор ажахынь аша үрэ ехэтэй байһан. Харууһан малайнь шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 980 граммаар нэмэжэ, ехэ мяха абажа шадаа бшуу. Тиихэдэ гүрэндэ тушаагдаһан малынь дээгүүр сэгнэгдэжэ, толгой бүриинь шэгнүүр 330 килограммда хүргэгдэһэн юм.

— Эдэхи ой тайгын ногоондо адууһа малаа һайнаар таргалуулжа, хямда сэнтэй ехэ мяха абаха баргдашагүй нөөсэ бии гэжэ ажалаймнай дүй дүршэл харуулба. Энэ нөөсые ашагтайгаар хэрэглэхын тулада түбхын түрүүн нэгэ дахин асуудал түргэн шиидхэхээр болоо. Юуб гэхэдэ, ой тайгын зүргэ харгые ажахынууд хамтын хүсөөр заһабарилаа һаа, гэр бүлэһөө холо ошоһон малшадай ажаһуудалые һайжаруулха хүдэлмэри эмхидхээ һаа, бүри ехэ ашаг олзо абтаха байгаа, — гээд ахалагша малшан Бальжинима Раднаевич хэлэнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ Б. Р. Гамбуловай даадаг гүүртын малшад ажалай бүри ехэ амжалта туйлаха гэжэ шиидэээ. Тэдэнэр адуулжа байһан 400 үхэрэйнгөө тус бүриинь шэгнүүр сүүдхэдэ 1.000 грамм хүрэтэр нэмээжэ, намартаа гүрэндэ нимагтал ехэ шэгнүүртэй мал тушааха гэжэ үгэеэ үгөөд, Баргажан мүрэнэй эрье зубшан, Боолон-Түмэр тээшэ һүрэг малаа урма зоригтойгоор туужа гараба.

Совхозой бэлшээн таргалуулагдаха 400 үхэрһөө бүридэһэн нүгөө гүүртые мал харууһалхадаа баян дүршэлтэй В. М. Гарманов даажа абаа. Энэ гүүртын малшад мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, зэргэлээд байрлаха Бальжинима Раднаевич Гамбуловай даадаг гүүртын малшадтай мүрысэхэ гэжэ шиидэбэ.

Хурамхаанайхидай һүүлээр Аргатын, Гааргын совхозууд болоп бусад ажахынууд Яруунын малшадай үүсхэлые халуунаар дэмжэөд, бэлшээн таргалуулагдаха үхэрнүүдээ холын бэлшээри тээшэ залаба.

О. РАДНАЕВ.

ЗУҺАЛАНДАА ГАРАБА

Зунай һайхан саг ерэжэ, тала дайда зүлгэ ногоогоор хушагдаба. Энэ һайхан сагые малшад хүлеэһээр үнинэй. Ниитын адууһа мал зунайнгаа бэлшээридэ гаргагдажа, тала, гүбээгээр хушууран бэлшэнэ. Нигэжэ тэдэнэр ашаг шэмээ, хүсэ шадалаа нэмээжэ эхилээ. Хүрбын совхозой дүршэлтэй хонишод Ц. Балдандоржиев, А. Вахрушев гэгшэд зуһаландаа гаранхай, 474 толгой хони һаяла гэжэ газарта харууһалжа байна. Эдэнэй хонид хододоо тарган байдаг. Үбэлжэлгээ муу бэшээр үнгэргөө. 100 эхэ хониин бүриһөө 96 хурьга абаа. Хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа эхэһээнь таһалхадаа, толгой бүриинь шэгнүүр 20 килограммда хүргэхэ социалис уялга абанхай. Байгша оной түгэсхэхы жэлдэ тус совхозой дүршэлтэй хонишод һүрэгөө тунга һайхан ногоондо адуулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, хүсэ шадалыень нэмээхэ зорилготой холын бэлшээридэ гараба.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1975 оной июлиин 4-дэ үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй старейшинэнүүдэй соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1975 оной июлиин 4-дэ үглөөнэй 9 часта болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессидэ ерэһэн депутадууд Соведүүдэй байшангай 409-дэхи комнатодо, (телефон 2-47-22), заседаниин болохо үдэр Союзуудай байшангай конференц-залай фойе соо бүридхэлдэ абтаха.

НҮХЭР А. А. ГРОМЫКО ИТАЛИДА

РИМ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Моротой уулзажа хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байгаа. Совет-италиин харилсаагаар хоёр тала сэдьхэлээ ханангы байһанаа тэмдэглэхэ зуураа, али бүхы талаар холбоо барисаагаа саашадань хүгжөөхэ таарамжатай арга боломжонууд бии гэжэ тэмдэглэгдээ.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Н. Земсков, СССР-һээ Италида байдаг элшэн сайд Н. С. Рыжов гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаһан байна.

А. А. Громыкын хүндэлэлдэ А. Моро сайлалга хэбэ.

Италиин талаһаа — Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо У. Ла Мальфа, министрнүүд М. Румор, Дж. Андреотти, Э. Коломбо, сенаторнууд, депутадууд ба бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадалсаа.

***

РИМ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын, Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Руморой хоорондо эндэ болобо.

Хани ёһоной, бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Европодохи байдалые һайжаруулха, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураахы асуудалнуудаар, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

Советскэ Союзай ба Италиин хоорондохи харилсаае саашадань үргэдхэхэ шухала гэжэ министрнүүд тэмдэглээ.

Эрдэм, техникын харилсаа холбоо тогтоохо тухай Советскэ Союзай, Италиин хоорондохи хэлсээнэй нэмэлтэ протоколдо А. А. Громыко, М. Румор гараа табиба. Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар СССР-эй Италиин хоорондохи харилсаа хүгжөөхые энэ протоколой үндэһөөр хараалагдана.

Далай дээгүүр худалдаа наймаанай судануудые ябуулха тухай совет-италиин договорые эсэслэн баталһан тухай грамотануудые андалдан абалсаа.

***

РИМ. (ТАСС). СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хүндэлэлдэ Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Румор обед эмхидхээ.

М. Румор обедэй үедэ үгэ хэлэхэдээ, Итали, Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан улам һайжаржа байна гэжэ тэмдэглэбэ.

А. А. Громыко харюугай үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Италитай харилсаа холбоогоо һайжаруулхын тула Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргана. Харилсаанайнгаа улам үргэн ехэ байхыень хүсэнэбди гэжэ А. А. Громыко тэмдэглээ.

* * *

РИМ. (ТАСС). Албанай хэрэгээр Италида ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Италиин Республикын президент Дж. Леонетой уулзажа, хөөрэлдэһэн байна.

Уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар, хоёр ороной хоорондохи харилсаае үргэдхэхэ асуудалнуудаар А. А. Громыко, Дж. Леоне һанамжануудаа хэлсээ. Италиин Республикын президентын албанай хэрэгээр 1975 оной намар СССР-тэ ерэхээ байһан ушарта хоёр тала гол анхаралаа хандуулһан байна.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Н. Земсков, СССР-һээ Италида байдаг элшэн сайд Н. С. Рыжов хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

Удаань А. А. Громыкын хүндэлэлдэ президент Дж. Леоне сайлалга эмхидхэбэ. Италиин талаһаа — Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Моро, гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Румор, Италиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд П. Винчи гэгшэд сайлалгада хабаадалсаа.

* * *

РИМ. (ТАСС). Албанай хэрэгээр Италида ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Ватиканда хүрэжэ, папа Павел VI гэгшэтэй хөөрэлдэһэн байна.

Хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын мүнөөнэй байдалай, эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

ХОНИН АЖАЛ—ЗАЛУУШУУЛАЙ ЭРХИЛХЭ ХЭРЭГ

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай корр.). Хонишодой бригаданuудай 800 гаран түлөөлэгшэ Алма-Атада болоһон хонишодой бүхэсоюзна гурбадахи следто хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй следто хабаадагшадта эльгээһэн амаршалгые тэдэнэр урма баяртайгаар угтаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев энэ амаршалгыень уншаа. Удаань тэрэ үгэ хэлэхэдээ, Казахстанай, Росси Федерациин, Киргизэй, Украинын ба ороной хони үсхэбэрилдэг бусад районуудай залуу хонишодой хүдэлмэридэ Леонид Ильич Брежневэй үгэһэн үндэр сэгнэлтэ туйлаһанаараа һанаагаа амарангүй, бүри габшагайгаар ажаллахые уялгана гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо П. И. Морозов партиин XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха зорилгонууд тухай, хонин ажалые хүгжөөлгэдэ залуушуулай дүүргэдэг үүргэ тухай элидхэл хээ.

Үнгэрһэн жэл ороной хонин ажалые хүгжөөлгэдэ эгээл аша үрэ ехэтэй байгаа. Гэбэшье шэнэ ехэ зорилгонууд урдамнай табигдана гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Хони ямаадай тоо толгой олошоруулхын, эдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаха ёһотойбди. Тэжээлэйнгээ баазые бэхижүүлһэнэй, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар тус һалбариин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхын тула ехэ юумэн хэгдэхэ байна. Эдэ ехэ, орёо зорилгонуудые шиидхэхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ залуушуул ябаха ёһотой.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников слет дээрэ үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ «Хонин ажал — залуушуулай эрхилхэ хэрэг» гэһэн уряа лозунгые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхэ ёһотойбди гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Үйлэдбэриин ветеранууд, мэргэжэлтэд, Социалис Ажалай Геройнууд, СССР-эй ба союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадууд залуу хонишодтой хамта следой хүдэлмэридэ хабаадаба.

Следто хабаадагшад комсомол сог залитайгаар үгэ хэлэһэн, дүй дүршэлөө халан абалсаһан, дурадхалнуудые оруулһан, арга нөөсэнүүдээ элирүүлһэн, партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахаар бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлһэн байна.

Следто хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ бэшэг ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаба.

Ороной залуу хонишодто, комсомолшууд болон залуушуулда хандаһан хандалга баталагдан абтаа.

«Салют-4» табан недели соо ниидэбэ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Петр Климук, Виталий Севастьянов «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станци дээрэ табан недели соо ниидэбэ.

Июниин 28-да экипаж арадай ажахын аша туһада Газарай нюрууе шэнжэлжэ үргэлжэлүүлһэн байгаа. Тиихэдээ Советскэ Союзай газар дайдын ехэнхи хубиин газарай нюрууе буулгаба.

Петр Климугай, Виталий Севастьяновай бэе һайн.

«Салют-4» гэжэ научна станци ниидэжэ үргэлжэлһөөр.

ТАСС-ай буруушаалга

Баруун Европын Компартинуудта «Кремлиин зүгһөө үгтэһэн заабари зүбшэлнүүд» гэһэн Португалиин «Республика» гэжэ газетэдэ толилогдоһон материалые Франциин «Котидьен де Пари» газетэ байгша оной июниин 23-да тунхаглаһан байгаа. «Засаг гартаа абахын» тула юу хэхэ, ямар ябуулгануудые бэелүүлхэ ёһотойб гэһэн заабаринууд эдээн соо үгтэнэ ха.

Баруунай буржуазна хэблэлээр дэбэргэгдэһэн, «Республика», «Котидьен де Пари» газетэнүүдэй толилһон материалнууд хадаа Баруун Европын оронуудай Коммунис партинуудай ажал ябуулгые хардаха гүрдэхын, Португалидахи революционно-демократическа хубилалтануудта хоро хүргэхын тула хэгдэһэн хорото муухай, хуурмаг ябуулга болоно гэжэ мэдүүлхээр ТАСС этигэмжэлэгдэбэ.

СУРТАЛ БОДОЛОО ТАБАН ЖЭЛДЭ ЗОРЮУЛХА

(Һуралсалай жэлэй дүнгүүдые тобшолходо)

Политическэ ба экономическэ һуралсалай үшөө нэгэ жэл түгэсэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй онсо шэнжэ юуб гэхэдэ, коммунистнууд, комсомолшууд болон парийнабэшэ эдэбхитэд хамтадаа 130 мянган хүн марксизм-ленинизмын суртал, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо тодорхойлогдоһон коммунис байгуулалтын теориин болон бодото ажабайдалай асуудалнууд, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 оной) пленумэй, парти, совет арадта партиин Центральна Комитедэй Хандалга соо, мүн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан бусад тогтоолнууд соо хараалагдаһан зорилгонуудые гүнзэгыгөөр шудалһан байна.

Ородой түрүүшын революциин 70 жэлэй ойдо, совет арадай Илалтын 30 жэлэй ойдо, партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүдтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд соо табигдаһан коммунис байгуулалтын шухала асуудалнуудта һуралсалай жэлэй үедэшье, мүн түгэсхэлэй хэшээлнүүдтэшье ехэ анхарал хандуулагдаа.

Һуралсалай хуби заяанай пропагандистнарһаа сүм дулдыдаха байһан дээрэһээнь партийна организацинууд эдэнэрые шэлэн олохо, һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг байба. Теориин талаһаа бэлэдхэл һайнтай, бэлигтэй бэрхэ коммунистнууд, нэн түрүүн партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилхы тушаалтад, арадай ажахын мэргэжэлтэд /пропагандистаар табигдадаг байба. Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ таба мянга хахад пропагандистнар хүдэлөө. Тэдэнэй 86 процентнь дээдэ ба дүүргээгүй дээдэ эрдэмтэйшүүл, 72 процентнь партийна, комсомолой хүдэлмэрилэгшэд, предприятинууд, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, арадай ажахын мэргэжэлтэд болоно. Хүтэлбэрилхы тушаалтад болон мэргэжэлтэдэй суртал бодолой хүдэлмэридэ хабаадахадань, партийна пропаганда улам добтолхы шэнжэтэй болоһон, бодото байдалтай холбоонь улам бэхижэһэн байна.

Республика дотор пропагандистнарые бэлдэдэг тусхай гурим бии болонхой. Партиин обкомой бюрогой баталһан холын хараатай түсэбэй ёһоор эдэнэрэй һуралсал эмхидхэгдэдэг байба. 1974—75 онуудай һуралсалай жэлдэ бэлдэхэ үедэ партиин обком эхин шатын политическэ, марксизм-ленинизмын һургуулинуудай пропагандистнарай курсануудые эмхидхээ һэн. Энэ жэлдэ һуралсалай дээдэ шатын пропагандистнарай, методическа соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, партиин райкомууд болон парткомуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанарай семинарнууд ходо боложо байгаа. «Залуу пропагандистын» республикын һургуули ходо хүдэлөө. Хамта дээрээ 23 семинар үнгэргэгдөө. Эндэ 3.340 пропагандист һуралсаа. Мүн аймагуудташье пропагандистнартай олон янзын хүдэлмэри ябуулагдадаг байба. Имэ семинарнуудай шанар һайжаржа байна. Марксизм-ленинизмын сурталай шухала асуудалнуудые, Ленин багшын зохёолнуудые, мүнөөнэй үе шатадахи КПСС-эй экономическа политикын асуудалнуудые пропагандистнарай шудалха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаһан байна. Партийна, совет, ажахын хүтэлбэрилхы тушаалтад экономико болон культурын шухала асуудалнуудаар эдэнэрэй урда үгэ хэлэдэг, республикын, город болон аймагуудай промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Теоретическэ конференцинүүд, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудаар, үзэгдэхэ темэнүүдэй теориин зарим асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд, реферадуудые зүбшэн хэлсэлгэ, нэмэл хэшээлнүүд болон бусад хэмжээнүүд пропагандистнарай һуралсалда гол һуури урда найхидал адли эзэлдэг байба, «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд», «Гүрэн ба революци» гэһэн В. И. Ленинэй зохёолнуудаар республикын семинарнууд дээрэ хөөрэлдөөн болоһон, коммунис байгуулалтын шухала асуудалнуудаар 36 рефераг бэлдэгдэжэ зүбшэгдэһэн байна. «Социалис мүрысөөе эмхидхэхэ ленинскэ ёһо гуримууд», «В. И. Ленин коммунис, буржуазна үзэл бодол хоёрой эбсэшэгүй байһан тухай», «совет арадай агууехэ баатаршалга» гэһэн асуудалнуудаар Хурамхаанай, Загарайн, Ахын болон Улаан-Үдын аймагуудта теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдөө. Хориин, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудта нэмэл хэшээлнүүд болоо. Һуралсалай хүмүүжүүлхы удха шанарые дээшэлүүлхын, пропагандистын үүргэ дээшэлүүлхэ зорилгоор партийна пропагандын, коммунис хүмүүжүүлгын теориин үндэһэн шухала заабаринуудые пропагандистнарта шудалуулха гэжэ оролдогдоһон байна. Энэ зорилгоор республикын пропагандистнарай үмэнэ лекцинүүд уншагдаһан, городууд болон аймагуудта методическа конференцинүүд үнгэргэгдөө.

Партийна комитедүүдэй политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд бэрхэ пропагандистнарай дүй дүршэл согсолон харуулха, дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдоно. Партиин Железнодорожно, Советскэ, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хойто-Байгалай болон бусад райкомуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим пропагандистнарай дүй дүршэл тобшолһон хуудаһануудые, бюллетеньнүүдые барлажа гаргуулһан байна. Нийтэ эдэбхитэдэй хүсөөр хүдэлдэг политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд пропагандистнар болон һуралсагшадта ехэ туһаламжа үзүүлдэг байба. 54 парткомой дэргэдэ имэ кабинедүүд хүдэлөө. Эдэнэй олониинь, жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Загарайн аймагай Горхон станциин, Сэлэнгын аймагай Галуута-Нуур станциин, «Электромашина» заводой дэргэдэхи кабинедүүд номой выставкэнүүд болон туһаламжын бусад материалнуудые бэлдэдэг байгаа. Мүн партиин Загарайн райком политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдэй хүдэлмэридэ ехэ һаналаа табина. Кабинедүүдые даагшанарай дүрбэн семинар үнгэргөө; «нийтэ эдэбхитэдэй политическэ гэгээрэлэй кабинет ямар байха ёһотойб гэһэн плакат гаргаһан байна.

Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ партиин райкомууд, партийна эхин организацинууд, коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй һуралсалда анхаралаа улам шангадхаһан байна. Марксистско-ленинскэ һуралсалые һайжаруулха тухай, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд пленумүүд болон партийна суглаанууд дээрэ зүбшэгдэдэг байба. «Белоруссиин партийна организацида үзэл суртал нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, һургаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор табигдаһан зорилгонуудтай зохилдуулан, һуралсал тухай асуудал партиин райкомуудай пленумүүд болон партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэгдөө. Партиин Түнхэнэй, Хэжэнгын, Улаан-Үдын райкомуудай бюро дээрэ түрүүшын хэшээлнүүдэй дүнгүүд хаража үзэгдөө. Тиихэдэ партиин Загарайн, Хурамхаанай, Октябрьска райкомуудай бюро дээрэ хэшээлнүүдэй теоретическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ тухай асуудал, КПСС-эй Советскэ, Баунтын, Улаан-Үдын болон бусад райкомууд коммунистнуудай һуралсалые партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилхэ хэрэг шангадхаха тухай зүбшэһэн байна. Пропагандистнарай теоретическэ, методическа бэлэдхэл дээшэлүүлһэнэй, һуралсалые хинан шалгаха хэрэг һайжаруулһанай ашаар политическэ хэшээлнүүдэй удха шанар һайжарһан байна.

Политическэ һургуулинууд болон семинарнуудта хэшээлнүүд эдэбхитэйгээр үнгэргэгдэдэг болоо. Жэшээнь, В. И. Ленинэй зохёолнуудые тобшолон бэшэжэ абаха тухай хэшээлнүүд, хөөрэлдөөнүүд, референдуудые бэлдэжэ зүбшэлгэ гэхэ мэтэ үнгэргэгдэдэг болонхой. Коммунистнууд, комсомолшууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй суртал бодолой талаар ургаха, политическэ эдэбхиин дээшэлхэ талада политическэ һуралсал туһатай байба.

Юһэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ олон һурагшад эрхим үрэ дүн туйлана. Мүн эдэнэрэй олонхинь пропагандистска болон ойлгуулламжын хүдэлмэридэ, партийна, нийтын бусад организациин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ленинизмын үзэл суртал нэбтэрүүлхэ хэрэг шангадхаха, хэшээлнүүдэй удха гүнзэгырүүлхэ талаар зарим гэды амжалтын туйлагдабашье, үшөө ехэ дутагдалнууд бии гэжэ партийна һуралсалай дүнгүүд гэршэлнэ. Һуралсалай гол шухала зүйл болохо хэшээлнүүдэй теоретическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ, коллективүүдэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудтай холбохо хэрэгтэ партийна зарим организацинууд һаналаа өөдэтэй табинагүй. Пропагандистнарай бэлэдхэлэй муушаг байһан дээрэһээ политическэ зарим һургуулинуудта, теоретическэ семинарнуудта теориин зарим асуудалнуудые тон һайнаар тайлбарилжа шаданагүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, пропагандистнарые шэлэн олохо, һургаха хэрэгтэ партийна зарим комитедүүдэй хайша хэрэгээр хандаһанһаа болоно. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ теориин болон методикын талаар бэлэдхэл муутай хүнүүд хабаадуулагдана. Партиин зарим райкомууд пропагандистнарай семинарнуудые саг соонь үнгэргэнэгүй.

Һүүлэй хоёр жэл соо марксистско-ленинскэ философи, научна коммунизмын асуудалнуудые шудалдаг семинарнуудай үсөөн болоһониинь муу байна. Партийна зарим организацинууд бүхы һурагшадые хэшээлнүүдтэ бултыень хабаадуулжа шаданагүй. Политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ дурагүй, политическэ литература шудалдаггүй коммунистнуудта шанга эрилтэ табигданагүй. Зарим һургуулинуудта хэшээлнүүдынь тогтоогдоһон сагтаа үнгэргэгдэдэггүй, һуралсалай программаһаа үлэдэг ушар бии байна. Харуулан ойлгуулха техническэ хэрэгсэлнүүд муугаар хэрэглэгдэнэ.

Һуралсалай жэлэй дүн гаргалга хадаа харюусалгатай үе мүн. Хэшээлнүүдэй, һуралсал-хүмүүжүүлгын шанар, аша үрэ бодотоор сэгнэхэ, һурагшадай хэр ургаһан, оюун бодолоо баяжуулһанине тодорхойлхо үе болоно. Мүн энээнтэй хамта тохёолдоһон дутагдалнуудые зайсуулха хэмжээнүүд хараалагдаха болоно. Һуралсалай дүнгүүд коммунистнуудай суглаанууд дээрэ, партийна комитедүүдэй зүблөөнүүд ба бюронууд дээрэ зүбшэгдэдэг болоһон гурим һайшаалтай. Иигэхэ зуураа, пропагандист бүхэнэй ажал сэгнэхэ, эрхим дүй дүршэлые согсолон дэлгэрүүлхэ шухала. «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр пропагандистнарай нэрэ хүндэ дээшэлүүлхэ, тэдэнэй ажал урмашуулха, «Табан жэл ба пропагандист» гэһэн хүдэлөөе хүгжөөхэ шухала.

Политическэ, экономическа һуралсалай жэлэй дүүрэхэтэй хамта һуралсалай удаадахи жэлдэ бэлдэхэ шухала. Юһэдэхи табан жэлэй түсэб, социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэжэ, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө совет хүнүүдэй тэмсэжэ байгаа оршон байдалда һуралсалай жэл үргэлжэлхэ байна.

В. ТЮРИНА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша.

Комсомолой ажабайдал

СУББОТНИГОЙ ҮРЭ ДҮНГҮҮД

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой комсомолшууд болон залуушуулай үүсхэлээр байгша оной майн 31-дэ комсомол-залуушуулай республиканска субботник үнгэргэгдэһэн байгаа. Энэ хэмжээ ябуулга 1976 оной февраль соо нээгдэхэеэ байгаа КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаа һэн. Буряадай залуу үетэнэй съездые угтуулан бэлдэһэн бэлэгүүдэй нэгэн энэ болоно.

Һая ВЛКСМ-эй Буряадай обком субботнигой дүнгүүдые согсолон гаргаба. Бүхыдөө 56 мянган хүн ажаллахала гараһан байба. Тэдэнэй 42 мянганиинь комсомолшууд.

35 мянган хүн өөрынгөө хэдэг ажалдаа хүдэлөө. 20 мянган хүбүүд, басагад республикынгаа тосхон һууринуудые, хото городуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Тиигэжэ табан жэлэй жасада 70 мянга гаран түхэриг, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байһан оронуудай үхибүүдые хамгаалгын жасада 10 мянган түхэриг оруулагдаа.

Гадна 30 мянган түхэриг хэмжээтэй промышленна болон хүдөө ажахын продукци энэ үдэр үйлэдбэрилэгдөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Үүсхэлдэ эхи табигшад — Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой комсомолшууд болон залуушуул эдэбхитэйгээр хүдэлөө, 2015 комсомолшууд-прибор бүтээгшэд габшагай ажаллажа, 2931 түхэриг мүнгэ субботнигой жасада оруулба.

Т. Медведева, С. Баранова, В. Симонова гэгшэдэй даадаг комсомол-залуушуулай коллективүүд илангаяа шалгараа. Гадна комсомолшууд С. Серебренникова, О. Зубкова, В. Жамбаев, Ю. Столяров болон бусадшье үдэрэй 12 сагта халаанайнгаа даабарииe дүүргэһэн тухайгаа элидхэжэ, үетэн нүхэдөө баясуулһан байна.

Локомотив-вагон заһабарилгын, «Теплоприбор» заводуудта тус субботник мүн лэ эдэбхитэйгээр үнгэрөө. Жэшээлхэдэ, 10 мянган түхэригэй элдэб приборнууд «Теплоприбор» заводто бүтээгдэһэн байна. АМК системын приборнуудые хабсаргадаг Э. Коробовой бригадын гэшүүд илангаяа шалгараа гэжэ заводой комсомолой комитедһээ мэдээсээ һэн.

Энэ субботник һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэхэдэнь аха нүхэдынь, коммунистнууд ехэ туһа хүргөө. Заводой партбюрогой секретарь Н. А. Чиркова, директорэй орлогшо Л. Е. Леминов, цехүүдэй начальнигууд субботнигто өөһэдөө хабаадалсаһан байна. Промышленна предприятинуудта энэ үнэтэ үүсхэл һайнаар угтагдаа гэжэ ВЛКСМ-эй обком тэмдэглэнэ.

Хүдөө нютагуудта энэ хүдэлөөн эмхитэйгээр, эдэбхитэйгээр үнгэрөө гэһэн тобшолол хэмээр гэжэ һанагдана.

Хориин аймагай комсомолшууд болон залуушуул, сабшалан, бэлшээринүүдые һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэри хэһэн байна. 246 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ, 42 тонно наг шэбхэ гаар болгон хахалагдаһан таряалан дээрэ гаргагдажа, тараагдаһан байха юм. Гадна һайжаруулагдамал бэлшээринүүдэй 5730 метр хашаан баригдаа.

«Бурводстрой» трестын Хориин ПМК-гай комсомолшууд Байсын-Эбэр гэжэ нютагтахи уһалалгын системые заһабарилаа, газарыень уһалаа.

Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой 60 комсомолшууд һү һаалиин фермын барилгада хүдэлөө. Зэдын аймагай «Заречный» совхозой Енхоюй отделениин 15 хүбүүд, басагад совхозой комсомолой комитедэй гэшүүн О. Галсанова түрүүтэй Галай-Ошон гэжэ газарта һү һаалиин фермын зуһалангыень заһаа. бэлэн болгоо. Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудта, промышленна предприяти болон эмхи зургаануудта 2240 комсомолшууд субботнигто хабаадалсаа гээд райкомһоо мэдээсэн... дээ 6000 түхэриг табан жэлэй жасада... лагдаба. Гадна аймагай ...гуулинуудай һурагшад ... тонно түмэрэй хаягдал ... луулжа тушаагаа.

Буряадай хүдөө ажахын институтай 1350 студент субботнигто хабаадалсаа. Хүдөө ажахые онь...гын факультедэй ... шууд барилга-хаб... 5-дахи управлениин ... мэришэдтэ туһалаа... дэ 100 метр утатай ... малтаһан байна. Эк... ска факультедэй ... Сотниковой шубууна... када ошожо хүдэлөө...

Манай үеын агуу ... болохо Байгал-Амар... гистралиин залуу ... шад энэ субботнигто ... тэйгээр хабаадалсаһа... юм. Барилга-хаб... 575-дахи поездын ко... шууд шалгаржа. ... магтаалда хүртөө гэ... дэһээ мэдээсэнэ.

Энэ субботник ... гын үедэ манай респу... комсомолшууд болон ... шуул эдэбхитэй, ... һайнтай ажалаараа ал... ба. КПСС-эй XXV с... хүндэлэлэй жасада. Бу... залуу үетэнэй горито... зорюулагдаба гээшэ.

Б. БАЛБА...
ВЛКСМ-эй обк...
инструк...

ОНСО ШАЛГАРНА

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилгашадай шухала захил дүүргэжэ эхилэнхэй. Предприятиин хүдэлмэришэд Байгал далайгаар ябажа, ехэ ашаа шэрэхэ хоёр судна бүтээхэ захил абаһан юм. Тэрэниинь түргэн дүүргэхын тула үйлэдбэриин зарим технологи хубилгаха хэрэгтэй болоһон байна.

Предприятиин ажалай ветеранууд БАМ-ай барилгашадай захил дүүргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилээ. Заводой түрүү электрогазогагнууршадай нэгэн Радион Степанович Тулонов мүнөө бригадираар хүдэлнэ. Тус бригадын гэшүүд шэнэ түхэлэй ехэ ашаанай судануудые бүтээлгын эгээл харюусалгатай участогта хүдэлнэ. Тэдэнэр КПСС-эй ээлжээтэ XXV съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсажа, мүнөө халаан бүриингөө даабарииe үлүүлэн дүүргэнэ. Радион Степанович 1976 оной түсэбөөр ажаллажа эхилэнхэй.

Нүхэр Тулонов тус заводто 10 гаран жэл соо хүдэлжэ, ажалай һайн дүршэлтэй болонхой. Эрхим шанартай продукци бүтээн гаргадаг дээрэһээ өөрын тамгатай боложо, хэһэн юумэеэ шалгалтагүйгөөр тушаадаг байна. Даабарита хүдэлмэридөө һайн дүнгүүдые туйлажа, коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй. Мүн нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Үнгэрэгшэ зарлалай үедэ Улаан-Үдын горсоведэй депутадаар һунгагдаа һэн. Радион Степанович «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагдаһан байна.

Дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн залуу үетэнние мэргэжэлдээ һургахын тула ехэ оролдолго гаргадаг юм. Түрүүн өөрынгөө һурагша байһан Вахит Валеевтэй мүнөө мүрысэн хүдэлнэ. Нүхэрынь хүбиингаа табан жэлэй даабарииe дүүргээд, 1976 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Д. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р. С. Тулонов ажалдаа.

Авторай фото.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

НҮХЭР В. С. УГРЮМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АС[СР-эй] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХ[АЙ]

Дотоодын хэрэгүүдэй органуудта олон жэлэй ту... һайнаар ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүй... тэйнь дашарамдуулан, Прибайкалиин аймагай а... дай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой дотоодын ... гүүдэй таһагай начальнигай орлогшо Василий Сер... **Угрюмовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй П... диумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[мэй] түрүүлэгшэ Б. СЕМЕН[ОВ].

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[мэй] секретарь И. ЧЕРНЯК[ОВ].

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной июниин 26.

УРГАСА ХАРУУҺАЛГАДА — ҮДЭР БҮРИИН АНХАРА[Л]

ХОРХОЙ ШУМУУЛТАЙ ТЭМСЭХЭ ХА[...]

(МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБЦЭЛ)

Халуун дулаан зунай хаһа түлэг ерэжэ, бүхы таримал ургамалнуудай үдэр һүнигүй, эгээл түргэнөөр ургаха, эдеэшэхэ саг болобо. Энэ үедэ элдэб хорхой шумуул, хоротон баһал олон боложо, ургамал ногоо ехээр гэмтээдэг байна.

Тиимэһээ таримал ургамалнуудай, илангаяа огородой эдеэнэй дайсад — хорхой шумуул, элдэб хоротоной олон болохо хаһа сагыень урид һайн мэдэжэ, тэдэниие үгы хэхэ, ургамал ногоо хамгаалха хэмжээ абаха гээшэ тон шухала.

Мүнөө хаа хаанагүй капустын рассадын таряалан дээрэ һуулгагдаад, түлэг ургажа байха үедэ тэрэниие эдидэг хорхойнууд олон боложо, ургамалда үтэ хоро хаяжа эхилдэг. Нёдондо гандуу байжа, тэдэ хорхойнуудай үтэн үсөөн байһан юм. Энэ жэлдэ июлиин эхеэр капустын эрбээхэйнүүд үтэеэ хаяжа, олон болохоор хүлеэгдэнэ. Тэдэниие үгы хэхын тула 0,3 процентын хлорофос (30 грамм хоро 10 литр уһанда худхаад) капустын үндэһэ руу адхахада болоно.

Һунажа ябадаг үтэн хорхой баһал июлиин тэн багаар бии боложо, капустын эшэ, набша гэмтээжэ эхилдэг юм. Энэ хорхой ган жэлдэ нэгэ бага үсөөн байдаг. Тэдэ хорхойнуудай үтэеэ хаяжа, олон болохоһоонь, капустын гол руу орохоһоонь урда 2,5 процентын метафос (гектарай 15—20 килограмм хоро), мүн 30 процентын карбофос (гектарай 2—1 килограмм), үгышье һаа, 80 процентын техническэ хлорофос (гектарай 1,2—2 килограмм хоро) сасаха хэрэгтэй.

Ниидэдэг сохо хорхойнууд баһал капуста болон овощой бусад ургамалнуудые горитойгоор гэмтээдэг юм. Тэрэ илангаяа июлиин тэн багаар үдэжэ эхилээд, августын бартадатар ургамал гэмтээдэг байна. Тиимэ хорхой үгы хэхын тула тусхай энтобактерин 3 гэдэг 0,3—0,5 процентын зүйл (10 литр уһанда 30—50 грамм худхаад) ургаса дээгүүр сасаха ёһотой. Энэ зүйл халуун шуһатай амитад болоод, хүндэ, зүгы болон туһатай хорхойнуудта хоро хэдэггүй. Тиимэһээ тэрэниие хэзээдэшье хэрэглэхэдэ хамаагүй. Гэбэшье дулаан үдэр (20 градусһаа доошо бэшэ) сасахада хорхойнуудые үгы хэхэ талаар һайн байдаг. Харин энээнһээ хүйтэн һаань, хороной хүсэн бага болошодог. Бишыхан һүрэдэг булуудхашуу хорхой баһал мүнөө үедэ олон боложо, куузику, капустын ургасые горитойгоор гэмтээнэ. Улаан-Үдын аймагай ажахынуудай таряалан дээрэ бүри майн тэнгээр тиимэ хорхойнууд бии болоо. Тэдэниие түргэн үгы хэхэ, куузику, капуста хамгаалхын тула 12 процентын гексахлоранай дуст гү, али 2,5 процентын метафос хоро гектар газарта 15—20 килограмм хүртэхөөр сасаха, үгышье һаа, хлорофос уһанда худхаһан 0,2 процентын холисоор сүршэхэдэ һайн. Тэдэ хорхойнуудай олоороо суглардаг газарай буртаг үбһые эгээн түрүүн сэбэрлэхэдэ ехэ ашагтай.

Нигээд тарянай түлэг ургажа, эдеэшэжэ байха үедэ Кабанскын, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын аймагуудта шэниисын ургасада пьявика, тарянай совка гэдэг хорхойнуудай үтэн бии боложо, баһал горитойгоор гэмтээнэ. Тиимэ хорхойнуудые үгы хэхэ, тэдэнһээ тарянай ургасые хамгаалхын тула 1 килограмм хлорофос, 1,2 килограмм карбофос 50—100 литр уһанда худхаад, гектар бүхэндэ сасаха, хэрбээ хороёо самолёдоор хаяа һаа, гектарай 25 литр сасаха ёһотой.

Июниин һүүл багаар горохой ургасада баһал үтэн хорхойнууд бии болодог. Тэдэнэй таряалан дээрэ хээр тараха һаань урда (июлиин эхеэр) ургасын захаар тойруулаад хоро сасахада болоно. Тиимэ хорхойнуудай бии болоһон газарта 0,1 процентын метафос 0,2 процентын карбофос, 0,2—0,4 процентын хлорофос гү, али 2,5 процентын метафосой дуст сасаха хэрэгтэй.

Элдэб хорхой шумуултай хамта баһал ургасын дайсад — зумбараа, үрэшэ хулганаан гэхэ мэтэд таримал ургамалнуудые ехээ гэмтээнэ. Илангаяа Түнхэнэй, Яруунын, Захааминай, Мухар-Шэбэрэй, бусадшье аймагуудта энэ жэлдэ зумбарааанууд тарянай газарта олон болонхой. Мүн сабшалан, бэлшээриин ногооешье баһал ехээр эдихэ байна. Иигэж зумбарааанудай гүлгэд олороо нүхэнһөө гаража, хаа хагуур таража, ургамал ногоо ехээр гэмтээжэ эхилхэнь. Тэдэнтэй тэмсэхын тула тэдэнэй эдихээр юумэндэ цинкын фосфид хоро сүршэжэ, гектарта 2 килограмм хүртэхөөр хахада зумбарааанууд олоороо үхэдэг. Жэшээнь, 1 килограмм обёосой оробһондо 150 грамм цинкын фосфидые 30 грамм ургамалай тоһонтой холёд сүршэхэ байна. Тэрэ хоро бүхэли зундаа, зумбараанууди эшээндээ ороходо болоторынь ходол хаяжа байха шухала. Хүн зоной гэр, малай байрад дүтэ үдэһэн зумбараанууды занга, капканаар гү, али автомашинын двигательһээ гараан муу газ нүхэ руунь табижа үгы хэхэ ёһотой. Мүн нүхэн бүхэндэ 0,2—2,5 литр аммиагй уһа хээд, тэрэниинь бүгэжэрхихэдэ гү, али миил уһ адхажархихада зумбараанууд олооро үхэдэг юм.

Ороохо тарая эдидэг хулганаанууд баһал ургаса гэтээжэ болохо. Тэдэнтэй тэмсэхын тула гектар бүхэндэ 0,—2,0 килограмм бактороденцид юумэ хаяха хэрэгтэй. Соонь юун байхаб гэхэдэ ... грамм шэниисын ор... 200 грамм аминокостно ... роденцид хоро сүршэжэ ... Тарянаа хулганаанай ... хажууда хаяхын урда 3... градус бүлеэн уһан соо худхаха, дэбтээхэ шухал...

Июнь, июль соо Яру... Хориин, Бэшүүрэй болон аймагуудай ажахынуудай ... шалан, бэлшээри дээрэ ... хорхойнууд олон боложо, ... гоо, мүн тарянайшье ... гэмтээжэ болохо байна. ... шаануудые үгы хэхын ... тэдэнэй бии болоһон га... 12 процентын гексахло... дуст гектарай 15 кило... хүртэхөөр сасаха байна.

Зунай халуунай үедэ жэмэстэ саадай ургамалну... баһал элдэб эсын хорхой... муул олон боложо, набша... маа, үрэ жэмэсые ехээр ... тээдэг. Тэдэ хорхойну... тэмсэхын тула 1 процен... энтобактеринэй суспензи ... али 0,2 процентын хлор... үгышье һаа, 0,3 процен... карбофос сасаха ёһотой. ...рэнһээ гадна, набшаһан ... хинай, махоркын бута... уһанда бусалгажа, шүү... сасахада һайн. Жэшээнь, ... килограмм махорко там... 10 литр халуун уһанда х... сүүдхэ байлгаад, шүүжэ, ...рээн дээрээ үшөө 2 дахин ... уһа нэмээд, мүн 30—... грамм мылэ холилсоод, ... хойтой ургамалда сасах... таатай.

Таряалан, сабшалан у... жа, ургасын буртаг үбһые ... бэрлэхын хажуугаар, оро... тарянай, огородой эдеэн... үбһэ ногооной дайсад — х... хой шумуул, элдэб хоро... амитадые үгы хэхэ гээшэ ... нөөдэрэй шухала хэрэг.

А. БАТОЕВА,
ургамалнуудые хамгаалха республиканска станциин лабораторийе даагша.

РСФСР АВТОНОМИТО республиканууд ҺОНИН

КАРЕЛИИН «САГААН НҮҮРЬЭН»

Карелиин автономито республикын хойто зүгтэ баригдажа эхилһэн Юшкозерско ГЭС-эй һууридa түрүүшын бетон графигһаа урид табигдаба. Социалис мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ — П. Козловой бригадын гэшүүдтэ энэ ГЭС-эй плотинын барилга эхилхэ эрхэ олгогдоһон байгаа. Тус электростанци Кемь мүрэн дээрэ бодхоогдоно.

Энэ мүрэн дээрэ хоёр гидроэлектростанци баригданхай. Ленинградай мэргэжэлтэдэй тодорхойлһоной ёһоор Кемь мүрэн дээрэ үшөө хэдэн ГЭС бодхоожо болохоор гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.

Хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада, Юшкозерско электростанци ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай. Тиигэхэдэ Калевальска районой бүхы һууриин нютагууд, Муезерскэ районой леспромхозууд электижүүлэгдэхэ юм.

Н. МИЛОВ, ТАСС-ай корр.

ШЭНЭ ФАБРИКА МҮНДЭЛБЭ

Удмуртиин АССР-эй Камбарск хотодо шэнэ фабрика ашаглалгада оруулагдажа, кордово ниткын түрүүшын тонно гаргагдаба. Энэнь хибэсүүдые хэхэдэ хэрэглэгдэдэг юм. Тус фабрикын уужам һаруул байшан соо бүтээсэ ехэтэй машинанууд тодхогдонхой. Тэдэнь технологическа нэгэ лини болгогдоһон.

Энэ жэлэй эсэс болотор тус фабрика 200 тонно тиимэ ниткэ гаргаха юм. Фабрикын бүхы хүсөөрөө хүдэлгэгдэжэ эхилхэдэ, жэл бүри 1.000 тонно продукци бүтээгдэхээр түсэблэгдэнэ.

Ю. КЕДРОВ, ТАСС-ай корр.

ОКТЯБРЬСКЫН ЭТАЖНУУД

Башкирай нефтянигуудай Октябрьский хотодо шэнэ микрорайоной барилга эхилбэ. Тэндэ 80 мянган хүн ажаһуухаар түсэблэгдэнэ. Ой модондо дүтэхэн баригдажа эхилһэн энэ райондо 5, 9, 12 этажтай гэрнүүд бодхоогдохо юм. Шэнэ микрорайоной гэрнүүдтэ «Автоприбор» заводой барилгашад, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад түбхинэхэ байна. Энэ райондо мүн лэ кинотеатрнууд, магазинууд, ажалшадай хэрэглэмжэ хангалгын албанай предприятинууд баригдаха түсэбтэй.

Октябрьский хото мүнөө автономито республикын болбосон түхэлтэй городуудай нэгэн болонхой. Оройдоол хорин жэлэй саада тээ эндэ хубхай хооһон тала байһан юм.

Р. РУПЫШЕВ, ТАСС-ай корр.

ШЭНЭ ОНОЛ АРГААР

Татарай АССР-эй Балтасинска районой хүдөөгэй бүхы магазинуудай гурбанай нэгэ хубинь хүн зоной хэрэгтэй юумэеэ өөрөө шэлэн абаха аргатайгаар түхсэрэгдэнхэй. Районой хүдөө нютагуудта олон тоото шэнэ магазин баригдаа, хуушануудынь һэльбэн заһабарилагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тус райондо эд бараанай эрьесэ гурба дахин дээшэлһэн байна. Телевизор болон хүнгэн автомашинануудые, мотоцикл ба холодильнигуудые, мүнөө үеын мебель худалдан абагшадай тоо олошорно.

Балтасинска районой удалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй онол арга автономито республикын бусад районуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Республикын хүдөө нютагуудта юһэдэхи табан жэлэй туршада 425 худалдаа наймаанай түб, магазин, столово, кафе болон ресторан баригда. Энэнь табан жэлэй даабариһаа үлүү олон болоно.

М. КУКЛИН, ТАСС-ай корр.

МАХАЧКАЛАҺАА ДЕРБЕНТ ХҮРЭТЭР

Каспиин далайн эрьеэр Махачкала — Дербент гэһэн электрын элшэ хүсэ дамжуулха 330 киловатт хүсэтэй линиин татагдаха түрүүшын түмэр-бетон баханануудбодхоогдобо. 100 гаран километр утатай энэ линиин, мүн Дербентдэ байһан подстанциин барилга энэ жэлдэ дүүргэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Тэрэ линеэр электроэнерги Чиркейскэ ГЭС-һээ Дербентдэ дамжуулагдаха юм. Тус гидроэлектростанциян түрүүшын агрегадай энерги мүнөө Кизилюрт, Махачкала, Грозный хотонуудта гурбан линеэр дамжуулагдана.

В. РАТЕНКОВ, ТАСС-ай корр.

Депутат — [ар]адай түлөөлэгшэ

КОЛЛЕКТИВ НАМАЙЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЭ

[К]оммунис партиингаа XXV [съез]дые ажалай амжалтаар [угтахын] тула манай совхозой [ажал]шадай «Гаргаша бага-[да], һайн шанартай ехэ про-[дукц]иин түлөө» гэһэн уряа [доро] үдэлжэ, табан жэлэй тү-[сэбэй] жэлэй түсэб-уялга-[нуудые] бодотоор дүүргэхые [оролдоно]. [Та]раашад, механизаторнууд-[...] эртын тарилга аймаг соо-[гоо] түрүүлэн дүүргээд, эдэ [...]үүдтэ ургамалнуудай [...]һоо харууһалга хэжэ [байн]а. Поли бүхэнэй ургаса [...] һайн. Малшад зунай [...] һарануудта һү ехээр [...] малаа бэлшээн тарга-[...] зорилгоёо бэелүүлнэ, [һаал]ишад һааляа үдэр бүри [...]лүүлнэ. Нёдондо 5 һа-[рын со]о бэлэдхэлэй пунктда [...]71 центнер һүн тушаагда-[...] байбал, мүнөө 3.429 цент-[нер] хүрөө. Тиигэжэ гүрэндэ [һүн] худалдалга 28,3 процен-[тээр] дээшэлээ.

[Мэнэ] һая үнгэрһэн һунгал-[тада] нютагаймни зон намайе [аймагай] Соведэй депутадаар [һунга]жа, ехэ этигэл найда-[бари] үзүүлбэ. Иимэ хүндэ ям-[бада] түрүүшынхеэ хүртэбэб. [Дэпут]адуудай дүүргэхэ [үүргэ] тон ехэ. Хүн зоной [үзүү]лһэн этигэл найдабари [хэдэ] түлжа шадаха гүб? Энэ [аж]ал минии һанаа ехээр [зобо]оно. Урдынхиһаа бүри эр-[...]эйгээр хүдэлхэ, хамтэ [хүдэ]лдаг нүхэдтөө жэшээ ха-[руул]ан ябаха, мэдэхэ шадаха [юумэ]еэ дамжуулан хубаалдаха [хэрэгтэй гэж]оноб.

[Т]үрэл нютагтаа һаалиша-[даа]р арба гаран жэлдэ ажал-[л]ажа байнаб. Эдэ жэлнүүдэй [ту]шада бидэ, һаалишадта, [...]рхан үбэлжэлгын байһые һананагүйб. Гэбэшье түсэб-уялгануудаа дүүргэнгүй, гээгдэлдэ орожо ябаагүйбди. «Булта нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэн бултанайнгаа түлөө» гэһэн ёһо заншалаар ажалланабди. Би юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ үнеэн бүриһөө 3.179 килограмм һү һаажа, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм.

Наһан соогоо элдэб ажал хээб: үхэр адуулаад, хонишон болоод, тариан ажалда хүдэлөөд үзөөб. Харин һаалишанаар хүдэлжэ эхилхэдээ, эб нэгэн фермын коллективэй туһаламжаар эндэ бэеэ оложо, сэдьхэлээ ханан ажалладаг болооб. Тиигэжэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһандаа баяртайб, жаргалтайб. Фермын коллектив намайе хүмүүжүүлээ, эндэ Коммунис партиин гэшүүн болооб, ВДНХ-гай медальда, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагша гэһэн тэмдэгтэ хүртөөб, нютаг нугадаа хүндэтэй боложо, аймагайнгаа засаг түрэдэ Алташа тосхонойнгоо ажаһуугшадай түлөөлэгшөөр дэбжүүлэгдэһэндээ жаргалтайб. Нютагайнгаа зоной үзүүлһэн үндэр найдабари, захяа заабарие һайнаар, саг соонь дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохоб.

Фермын 7 һаалишадта 155 үнеэн даалгагданхай. Һаалишад ажал дээрэ үни удаан хүдэлһэн, ажалай баян дүршэлтэй болоһон. Хүн бүхэн урдахи зорилгоёо һайн мэдэнхэй, ехэ һүнэй түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоно. Мүнөө жэлдэ фермээрээ 4.210 центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2.480 килограмм һү һааха уялгатайбди. Июниин 1-нэй байдалаар 1.455 центнер (үнеэн бүриһөө 935 килограмм) һүн һаагдаад байна. Тиимэ болохолоороо абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ шадахабди гээд хэлэхэ байнаб. Мүнөө үдэр бүри 11—12 центнер һү һаагаад, 8—9 центнерыень бэлэдхэлэй пунктда тушаанабди. Һаалишан бүхэндэ 21—23 үнеэн даалгагданхай. Бүхы ажалнай оньһожоруулагдаһан гэжэ хэлэхын аргагүй. Оньһон аргаар һааха түхеэрэлгэ фермэдэмнай тодхогдонхой. Теэд . хүдэлдэггүй. Гадна байра барилганууд хуушаранхай. Һаалишадай ажал хүнгэдхэхэ гэһэн захяа заабари нүхэдни памда, Подлопаткын сельскэ Соведэй депутадаар һунгагдаһан минии хани нүхэр һаалишан Е. Д. Дылыковада үгтөө. Һаалишадай дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, үнеэн бүхэнһөө 2.500 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялга абанхайб. Таба һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1.169 килограмм һү һаагаад байнаб. Абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэб гэжэ үгэеэ үгэнэб.

Ч. ИРДЫНЕЕВА,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой Алташын-Адагай фермын һаалишан, 1974 оной аймагай чемпион, аймагай Соведэй депутат.

ЭНЭ ОНОЙ июлиин 15-да хараалагдаһан Замбуулинда хэгдэхэ совет-американ туршалгануудта бэлэдхэл түгэсхэхы шатадаа оробо. Түхеэрэлгэнүүдые ниидэлгэдэ бэлэн болгохо, газар дээрэ хүдэлхэ хүнүүдые томилхо ажал графигаар хараалагдаһан саг соогоо үнгэргэгдэнэ. Замбуулинда ниидэхэ хоёр онгосо мүнөө космодром дээрээ асарагдаа, тэрэнэй экипажнууд һүүлшынгээ һорилгонуудые хэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет американ космонавтнууд һая Хьюстондэ үнгэргэгдэһэн һорилгонуудай үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛШАДАЙ ЗАХИЛААР

АЖАЛШАДАЙ дэшэгүүдһээ

Санагын совхозой мал адуулагшад болон һаалишад юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа урагшатай һайнаар дүүргэхын тула үсэд шангаар тэмсэжэ байна. Зунай дулаан саг ерэжэ, адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ таатай зохид үе оронхой. Тиимэһээ холын бэлшээридэ гараһан малшадые али болохоор хангаха хэрэг айхабтар ехэ удха шанартайда тоологдоно.

Энээниие анхаралдаа абажа, манай сомоной Соведэй гүйсэдком, тэрэнэй эдэбхитэд зохихо хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ эхилэнхэй. Эбэртэ болдо малай байрладаг Зэдэ голдо магазин нээгдэһэн байна. Тэндэ ажалшадай түрүүшын хэрэглэлэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд таһалгаряагүй абаашагдана.

Нёдондо хабартаа тэрэ нютагта хилээмэнэй пекарни нээгдээ һэн. Тэрэнь мүнөө хүдэлжэ, малшад һаяхан баригдаһан хилээмээр хангагдана. Тосхоной больницын врач Петр Будаевич Дамбаев эмээл морёор хүдөө нютагуудта ошожо, малшадта медицинын туһаламжа хүргэдэг, һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулдаг заншалтай.

Манай нютагта арадай хоорой ансамблиин эмхидхэгдэһээр хэдэн жэл үнгэрбэ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ хэдэн арбаад залуу хүбүүд, басагад хабаадалсажа, уран һайханай хүдэлмэри урданайхиһаа нилээд һайжараа. Тэдэнэр нютагайнгаа соёлой байшанда, хүршэнэртээ ошожо, концерт харуулдаг болонхой. Арадай хоорой артистнар һаяхан Зэдэ голой, Сагаан-Бэлшэрэй малшадта морёор ошожо, өөһэдынгөө бэлдэһэн концерт харуулба. Тэдэнэй ирагуу гоёор дуулалдахада, уран һайханаар хатархада, малшад һонирхон хаража, альга ташалгаар үдэшэһэн байха юм.

Тиихэдэ нютагай хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд нүүдэл хэдэн библиотечкэ эмхидхэжэ, холын малшадай гүүртэнүүдтэ эльгээһэн байна. Мүн мал адуулагшадта кино харуулха, газетэ ба журналнуудые абаашажа үгэхэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдана. Юрэдөө малшадай захилые дүүргэжэ, тэдэнэй үдэр бүриин эрилтэнүүдые һайнаар хангаха гээшэ бидэнэй нангин уялга гээд нютагай худалдаа наймаанай, медицинын ба соёлой хүдэлмэрилэгшэд тоолоно.

С. САНЖИТОВ,
сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Захааминай аймаг.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЭЛЕКТРЫН ЭЛШЭ ХҮСЭ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ УРГАНА

БУДАПЕШТ. Энэ табан жэлэй турша соо Венгриин электроэнергетикын промышленность хурдан түгэнөөр хүгжэнэ. Үнгэрһэн дүрбэн жэл соо Вишонтдохи Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ ууралаар хүдэлдэг электростанци. Ноябриин 7-ой нэрэмжэтэ Инотско электростанци тус тустаа 215 мегаватт хүсэтэй хоёр блок Сазхаломбаттдахи ууралаар хүдэлдэг электростанцида ашаглалгада үгтэһэн байна.

«Тиса-2» гидроэлектростанциин, Пакш гэжэ нютагта орон дотор түрүүшын атомна электростанциин барилга үргэлжэлһөөр.

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ БУЛАД

БУХАРЕСТ. Румыниин металлургнууд энэ жэлдэ олон зүйлэй шэнэ продукци бүтээн гаргадаг болоо. Автомобильна промышленностьда хэрэглэгдэхэ хабтайлгамал түмэр, машина бүтээлгын болон элшэ хүсэнэй промышленностиин предприятинуудта хэрэглэгдэхэ буладаар бүтээлгын соргонууд, тусхай тэмдэгтэй булад шэнэ продукциин тоодо ороно. Галац, Хунедоро болон Решицын коллективүүдтэй хамта Румыниин металлургическа промышленностиин эгээл залуу түб болохо Тырговиштын металлургнууд амжалта туйлаба. Энэ предприятиин ашаглалгада үгтэһэнһөө хойшо тусхай инструментальна, подшипникова болон буладай 50 ондоо зүйл эндэ гаргагдадаг болонхой. Ороной арадай ажахыда тусхай булад үгэдэг Тырговиштдэхи комбинат Советскэ Союз болон аха дүү бусад социалис оронуудай техническэ туһаламжаар баригдажа байна.

ПАРТИИН УРЯАДА ХАРЮУ

ПРАГА: «Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ» — иимэ уряа доро социалис Чехословакида үйлэдбэриин шэнэ хүдэлөөн бури үргэдэжэ байна. Энэнь КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин (1974 он) пленумэй табиһан ороной арадай ажахын ашаүрые алишье талаарнь хүгжөөхэ гэһэн зорилгодо республикын ажалшадай бодото харюу болоно.

МНР: УЛААН-БААТАРАЙ ДОХЁОНУУД

УЛААН-БААТАР. «Улаан-Баатар хэлэнэ!» — нёдоны жэлдэ 40 жэлэйнгээ ойн тэмдэглэһэн Монголой радиогой энэ дохёое хотонуудта ажаһуугшад, алас холын бэлшээринүүдтэ ажаллажа байһан малшад, ороной байгаалиин баялигуудые бэдэржэ ябаһан геологууд, республикын уужам тала дайдаар хэдэн мянгаад километрэй аянда гараһан жолоошод үдэр бүри һонирхон шагнадаг байна.

Улаан-Баатартахи хэдэн станцинуудые нэгэдүүлдэг В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ радиостанцитай адли, аймагай зарим түбүүдтэ дамжуулгын станцинууд хүдэлнэ. Монгол, казах, ород, англи, француз хэлэн дээрэ дамжуулганууд хэгдэдэг.

Монголдо радио-дамжуулгын, хэлхеэ холбооной хүгжэлтэдэ Советскэ Союз, социалис хани барисаанай бусад оронууд аха дүүгэй туһаламжа үзүүлнэ.

ЗАВОДОЙ ТЭМДЭГЭЙ АЛДАР СУУ

БУДАПЕШТ. Венгриин Арадай Республикадахи хэлхеэ холбооной техникэ үйлэдбэрилдэг томо предприятинуудай нэгэн болохо Будапештын радиотехническэ заводой тэмдэгтэй зүйлнүүд холуур суурхадаг. Энэ предприятиин продукциин дүрбэнэй гурбанһаа үлүү хубинь дэлхэйн элдэб оронуудта худалдагдадаг Советскэ Союз, Болгари, ГДР, Куба, Инди болон Ирак тэрэнэй продукци эгээл ехээр худалдан абадаг юм.

Эндэ бүтээн гаргагдадаг магнитофонууд, элдэб янзын радио болон телефоной аппаратура, мүнөө үеын электроно тоолон тодорхойлолгын машинануудай үзел болон детальнууд бүри наринжуулан һайжаруулагдаа.

ЭБ НАЙРАМДАЛААР МҮНДЭЛӨӨ

СОФИ. Энэ ушар хорин табан жэлэй саада тээ болоо һэн. Георгий Димитровой уряалаар 150 совет геолог, инженер болон үндэр мэргэжэлтэй барилгашад Болгариин Арадай Республикада ерэһэн байна. Родоп гэжэ хадын хабшалда бодхоогдожо эхилһэн ашагта малтамал шанаржуулгын предприятиин олон мянган хүн зонтой коллектив соо тэдэнэр ажаллажа эхилһэн түүхэтэй.

«Горубсо» гэжэ ашагта малтамал шанаржуулгын комбинат — болгар-совет хани барисаанай һүлдэ мүн. Ороной промышленностьда хэрэгтэй үнэтэ металлнуудай, нэн түрүүн туулган болон сайрай холисын ехэнхи хубиие тус комбинат үгэдэг юм.

(ТАСС).

„ЖОЛООГОО“ [А]ЛДАҺАН ЖОЛООШОД

[У]ХАА МУУТАЙ ХҮН архи уубал аюултай, ухаатай [хүн а]рхи уубал арба дахин аюултай гэһэн урайни сагһаа [дамж]жан ерэһэн арадай сэсэн мэргэн үгэ бии. Машин[ын ж]олоо барьяад ябаһан һогтуу хүнэй хэр аюултайе урда [...] хүн мэдээгүй. Юуб гэхэдэ, хуа тооһо бурьюулан [ябадаг] хурдан түргэн машинанууд үгы байгаа ха юм. [Мүн]өө сагта техникэ айхабтар түргэнөөр хүгжэжэ [байн]а. Арадай ажахын алишье һалбарида хүсэтэ машин[ану]уд хүдэлнэ. Эдэ машинануудые ажалша хүнүүд ша[лга]бэрхээр жолоодон ябана. Гэбэшье ажалай сагта [...]угаад, машинын рульда һуудаг хүнүүд үсөөн бэшэ [ушар]дадаг. Июнь һарын 15-һаа 22 болотор, долоон [хоногой] турша соо, 609 жолоошон харгын гурим эбдэһэн [байна] юм. Эдэнэй 35 хүниинь һогтуугаар ябаа. Энэ үе соо [...]ын усалта ушар болоо. Иигэжэ нэгэ хүн наһа бара-[жа], 11 хүн шархатаһан, гэмтэһэн байна. Эндэ гол зэ-[мэ] гэхэдэ, архи ууһан, һогтуу хүнүүд болоно. Жолоо-[шо]ншье, ябаган хүнүүдшье. Иимэ хүнүүдһээ боложо, хэ-[д]олон хүн гэмэлтэнэ, үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй [маш]инэ эбдэрнэ. Иимэ шалтагаанһаа айхабтар ехэ ажа-[...]аг гээгдэнэ, гүрэнэй мүнгэн зөөри гаргашалагдана.

[Ж]ОЛООШОН ДАГБАЕВ гэгшэ шал һогтуугаар Октябриин [...]лэй нэрэмжэтэ проспектые таамаг газараар хүндэ-[лэн] гарахые һэдээ. Гэбэшье тэрэ гудамжын нүгөө тала[да хүрэ]жэ шадаагүй, һогтуурхажа ябаһаар машинада дай-[ралд]аа.

[М]отоцикл жолоодохо ямаршье эрхэгүй Седов гэгшэ [«хату]у харые» барижа, «зүрхэ ороод», мотоцикл унаад [ябаһан]бэ. Үшөө хажуудаа хүниие һуулгаад, үргэн гудам[жаа]р хашалгүйхэн табилуулба. Һалхи эшхэрүүлэн шуу-[ги]тахада аятай байгаа ха. Урдаа ябаһан машиные [гүйсэжэ] гараха гэжэ оролдожо ябатарнь уужам гудамжа гэн-[этэ]тан болошобо. Харгыгаар ябаха гурим мэдэхэгүй [хүндэ] уйтан болонгүй яахаб. Ингэжэ тэрэ урдаһаань ерэ-[жэ я]баһан «Зил-130» маркын машиные угтажа ошоод [мүргэ]жэрхёо. Тиигэжэ һогтуугаар мотоцикл унаад сэнгэл-[дэжэ] мухардаһан байха юм.

[Жоло]шэн Прыженников В. М. гэгшэ гоё һайхан «Моск-[вич]» түхэлэй хүнгэн машина худалдажа абаһан байгаа. [Ши]нэ тэрэ «хатуу харые» даражархёод, зөөлэн бүмбэл-[дэжэ] машинаараа түргэн харайлгажа ябаба ха. Гэбэшье [...]ын охиндо манаршаһан жолоошон машинаяа залажа [шад]аагүй. Тиигэжэ «ГАЗ-24» машинатай мүргэлдэшэбэ. [Үх]эһэн хүн үгы, зүгөөр машинынь һанги бууһаниинь [...]жэ ааб даа. Урдаһаань хүнгэн машина бэшэ, «КрАЗ» [ябаһ]ан байгаа һаань, юун болохо байгаа гээшэб.

Иимэ жэшээнүүд тон олон. Энэ жэлэй табан һара соо [...] 703 жолоошод харгын гурим эбдэһэнэйнгээ, һогтуу[гаар] машина жолоодоһонойнгоо түлөө эрхэеэ хаһагдаа.

[З]ахиргаанай зургаанууд бүхы олониитын хабаадалга[т]аар архидалгатай шанга тэмсэл ябуулжа байна. Эндэ [ху]уламжын хүдэлмэриһөө-эхилээд, нүхэдэй сүүд болон [б]усад хэмжээнүүд үргэнөөр абтана. Ажалшадай суглаа-[нууд]ай, арадай дружинануудай үүргэ дээшэлүүлэгдээ, [...]эшье архидадаг зон үшөөл дайралдаһаар.

[А]рхи уугаад машинын жолоо бариһан хүниие аюул [...]жэ ябагша гээд сэхэ нэрлэбэл, ехэшье алдуу боло-[хогү]й. Харгы дээрэ болоһон оһол, харгын гуримые бүдүү-[лиг]ээр эбдэлгын олонхинь һогтуу жолоошодой гэмээр бо-[ло]н байдаг. Иимэһээ һогтуу жолоошодтой эрид шанга [тэм]сэл хэхэ шухала. «Архидалгатай ба алкоголизмтай [тэм]сэл шангадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд» тухай [РС]ФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1972 оной [июн]иин 19-нэй тогтоолтой зохилдуулан хэмжээнүүд [абт]анхай. Һогтуугаар машина гү, али ямар нэгэн тран-[спо]ртна хэрэгсэл жолоодожо ябаһан жолоошондо 10-һаа [...]хүрэтэр түхэригэй яла ашагдадаг, мүн 2 жэл хүрэтэр [ху]гасаагаар эрхыень хаһадаг болонхой. Жолоодохо эрхэ-[гүй] аад, һогтуугаар машина жолоодоһон хүн 50 түхэриг [хү]рэтэр яла түлэхэ зэргэтэй. Жолоодохо эрхэгүй гү, али [һогт]уу хүндэ машина гү, али ямар нэгэн транспортна хэ-[рэгс]элнүүдые найдажа үгэһэн хүн 30 түхэриг хүрэтэр [яла] түлэхэ. Харгын гурим эбдэһэн ябаган хүнүүд, велоси-[педи]стнүүд, пассажирнууд 10 түхэригэй яла түлэдэг.

[Г]ҮРЭНЭЙ МАШИНА болон бусад транспортна хэрэг-[сэ]лнүүдые үмсынгөө аша туһада хэрэглэдэг ушар нэгэн-[шье]бэшэ дайралдадаг. Ажалай үедэ гүрэнэй машинаар [...]шье зүбшөөлгүйгөөр энэ тэрэ юумэ зөөхэ дуратай-[...]ул мүн лэ зэмэдэ хабаадуулагдаха. Иимэ жолоошод [...] түхэриг хүрэтэр яла түлэдэг, 1 жэл хүрэтэр хугасаа-[г]аар эрхэеэ хаһагдадаг.

[А]ЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ аймагай, районно, [хото]ын, сомоной, сельскэ, поселково Соведүүдэй дэргэдэ [а]рхидалгатай тэмсэхэ комиссинууд байгуулагданхай. Мүн [...]иимэ комиссинууд республикымнай олонхи предприяти-[н]уудта эмхидхэгдэнхэй.

Жолоошодой дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри зүбөөр [я]буулга, тэдэнэй сүлөө сагые аша үрэтэйгөөр үнгэргэлгэ [...]ехэ удха шанартай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүдэлмэреэ зү-[б]өөр эмхидхэһэн, ажалай журам эбдэгшэдтэ эбсэшэгүй-[г]өөр хандадаг үйлэдбэринүүдтэ, гаражнуудта, автотран-[с]портна предприятинуудта жолоошодой архи ууха ябадал [э]рид үсөөрдэг.

Харгын гурим наринаар сахиха гээшэ гансашье ГАИ-[г]ай хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэ, мүн бүхы олониитын хэрэг.

Л. ПОПОВ,
ГАИ-гай инспектор.

— Эрхүүгэй областиин Алайрай нэгэ нютагта би түрэһэн хүн гээшэб, — гэжэ Александр Семёнович Халбаев хөөрэнэ. — 1922 онойхиб. Минии үетэн дүшэн нэгэн ондо булта шахуу сэрэгтэ ошоһон байха...

Үнэхөөрөөшье, 1941 ондо

Эхэ оронойнгоо солдадууд

АХА НҮХЭР ТУХАЙДАА

Хүтэлигэй дунда һургуули дүүргэһэн эдир хүбүүн намартаа армида абтаһан байгаа. Түрүүн авиаполкдо алба хэбэ. Һүүлдэнь һургуулида эльгээгдээ.

Залуу хүбүүн тэрэ һургуулияа дүүргэжэ гарахадаа, пулемётно взводой командир болоод, баруун фронт эльгээгдээ һэн. 1943 оной февраль соо дайнай хёрбоһоной амта үзэжэ, бузар дайсадаа хиргажа ороо.

А. С. Халбаев 41-дэхи дивизиин 102-дохи буудалгын полкын тагнуулай взводой командир ябажа, 1945 оной май хүрэтэр дайлалдаа. Тиихэдэ Курско-Орловско тулалдаанда, Белгород, Харьков болон совет бусад олохон городуудые сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан байха юм.

Дайшалхы ябадалаа дурсан һуухадань, Александр Семёновитчо хандажа:

— Шархатажа үзөө һэн гүт? — гэжэ асуугааб.

— 1943 оной намар Днепрые гаталха үедөө толгойгоо шархатаад, сэрэгэй госпитальдо эльгээгдээ һэм. — гэжэ А. С. Халбаев хөөрэнэ. — Эдэгэжэ һайн болоодхиходоо, һөөргөө фронт бусаа һэм.

Залуу сэрэгшэ өөрынгөө түрэл частьда бусаһан байгаа. Дайшалхы частьһаа таһарангүй, түрэл газар уһаяа сүлөөлэлсөө, Берлиниие дайлан абалгада хабаадалсаа.

Сэрэгшын зам һаала ута даа. Хэды олон мүрэниие гаталааб? Днепрһээ гадна, Буг, Вислэ, Одер гэһэн мүрэнүүдые тооложо һуухал.

Хархис дайсаниие дараһан сэрэгшын үбсүүндэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын 2-дохи шатын, Улаан Одоной орденууд, «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө», «Берлиниие абаһанай түлөө» — бүхы дээрээ долоон медаль яларлаг.

1941 оной намарһаа 1946 он болотор СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэдэ алба хэхэ зуураа, солдадһаа гвардиин капитан болотороо ургаһан намтартай.

1946 оной август һара соо сэрэгһээ табигдахадаа, һургуулида багшаар хүдэлжэ эхилээ. Һүүлдэнь багшанарай институдай түүхын факультет дүүргээ һэн.

1971 онһоо Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствэдэ инспекторээр хүдэлнэ. Республикын һургуулинуудта сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэ һайжаруулха талаар мүнөө ехэ юумэ хэгдэжэ байдаг. Энээндэ Александр Семёнович бага бэшэ габьяатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэрэгэй болон ажалай ветеран А. С. Халбаев.

К. ГАБАЕВАИ
фототекст.

ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагай үмэнэһөө һарадаа хоёр удаа гарадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 10-дахи номер хэблэгдэжэ, уншагшадта эльгээгдэбэ.

Тус номерой түрүүшын хуудаһануудта манай орон дотор июниин 15-да болоһон союзна ба автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй, мүн нютагай Соведүүдэй һунгалтада зорюулагдаһан материалнууд толилогдоһон байна.

«Политическэ мэдээсэл хэхэ, хөөрэлдөө үнгэргэхэ материал» гэһэн ниитэ гаршаг доро Н. Апаринай «Үйлэдбэриин ашаг үрэ» гэжэ һонирхолтой материал толилогдобо. Мүн тиихэдэ В. Васильевай «Өөрын гэр мэтэ һанагдадаг» гэһэн тэмдэглэлдэ Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой полевой стануудта ябуулагдадаг хүдэлмэри тушаа хэлэгдээ.

«Доромжолго, хүдэлмэригүйдэлгэ, үлэсхэлэн байдал» гэжэ Т. Ивановагай статья блокнодой һүүлшын хуудаһануудта толилогдоо.

В. ИВАНОВА.

ШҮҮМЖЭЛЭЛ БА ШЭНЖЭЛЭЛ

БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙ НЮУСА ДУНДАРШАГҮЙ

Буряад хэлэн, тэрэнэй янза бүриин нугалбари нилээд үргэнөөр шэнжэлэгдэһэн байна. Гэхэтэй хамта һүүлэй үе болотор буряад хэлэнэй стилистикэ (найруулга) мүртэйгөөр шэнжэлэгдээдүй байгаа. Харин хэлэнэй энэ һалбари литературна хэлэнэй бодото байдалда ямараар хэрэглэгдэхэ байһые шэнжэлдэг тула алишье талаараа һайн удха шанартай. Ушар иимэһээ Л. Д. Шагдаровай «Буряад литературна хэлэнэй найруулгын илгарал»*) гэһэн номой хэблэгдэн гараһые һайшаамаар.

Тус шэнжэлэлгэ 5 бүлэгһөө, оршол болон түгэсхэлһөө бүридэнэ.

Юрэ, манай орон дотор стилистикэ гээшэ ород болон Баруун Европын зарим хэлэнүүдэйл материал дээрэ шэнжэлэгдэдэг байна. Тиимэһээ автор, эдэ хэлэнүүдэй стилистикээр бэшэгдэһэн гол зохёолнуудые үзэжэ, стилистикын теори шудалхадаа, найруулга гээшэ юун бэ гэһэн асуудалаар, мүн хэлэн дотор ямар стильнүүд байдаг бэ, «Стилистикэ» гэдэг хэлэнэй һалбари хайшаа хабаадаха ушартайб гэһэн асуудалнуудааршье олондо мэдэрэгдэһэн нэгэн һанамжа үгы гэһэн тобшолол хээд, номойнгоо оршол дотор эдэ асуудалнуудаар ородой элитэ эрдэмтэдэй зохёолнуудта түшэглэн, өөрын һанамжа хэлэхэ гэһэн яһала урагшатай һэдэлгэ хэһэн байна.

Стиль гээшэ гансал хэлэндэ байдаг бэшэ, харин уран зохёол, архитектура, уран зураг, балет, оперо, спорт гэхэ мэтэ хүнэй элдэб ажал ябуулгада үзэгдэдэг. Тиимэһээ хэлэнэй стиль юун гээшэб гэжэ тодорхойлходоо, юрэнхыдөө, стиль гээшэ юун бэ, ямар шэнжэнүүдтэйб гэжэ хараха ушартай гээд автор зүбөөр тоолоно гээшэ ха. Түбхын түрүүндэ стиль гээшэ ямар нэгэн бүхэли юумэнэй нэгэ янзань болоно.

Тусхайлбал, авторай һанамжын ёһоор, совет засагай үедэ буряад үндэһэ яһатан бэеэ дааһан социалис наци болотороо хүгжэжэ, буряад национальна литературна хэлэн байгуулагдаад, тэрээн дотор иимэ стильнүүд бүрилдөө:

1) уран зохёолой стиль (прозо, поэзи болон драматургиин хэлэн);

2) ниитэ-публицистическэ стиль (газетэ, журналай, политическэ ном болон статьянуудай хэлэн); 3) һуралсалай учебнигүүдэй стиль; 4) яряанай литературна стиль (багшанарай, журналистнуудай, зохёолшодой, эрдэмтэдэй, диктор, артист болон лекторнүүдэй ниитын газарта хэрэглэгдэдэг хэлэн).

Авторай баталан хэлэһэнэй ёһоор, стилиин үшөө нэгэ онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, стильдэ элдэб обществонуудай үзэл суртал, хүсэл эрмэлзэл, национальна абари зан харагдадаг. Илангаяа эдэнь хубиин стильнүүдтэ элеэр үзэгдэнэ.

Стиль элдэб янзын байдаг. Ямар нэгэн статья гү, али зохёолой стиль гэжэ байдаг. Тэрэнэй удаа ямар нэгэн зохёолшын, журналистын, эрдэмтын гү, али оршуулагшын өөрын стиль гэжэ байха. Гадна жанрай стиль гэжэ бии. Жэшээнь, басни өөрын онсо стильтэй. Тэрээн шэнги фельетон, газетын түрүү бэшэг, очерк гү ,али лирическэ шүлэг гэхэ мэтэ олон жанрнууд стилиин талаар бэе бэеһээ нилээд ехэ илгаатай байдаг. Эдэ жанрова стильнүүдые нэгэдүүлэн, функциональна стильнүүд гэжэ бии болодог. Эдэнь уран зохёолой, ниитэ-публицистическэ гэхэ мэтэ дээрэ дурсагдаһан стильнүүд болоно.

Функциональна болон бусад стильнүүд хэлэнэй ехээр хүгжэжэ, тэрэнэй бэелүүлдэг ниитын үүргэнүүдэй үргэдэхэдэ бии болодог гэһэн тобшолол тон зүб.

Стилистикын теориин асуудалнуудаар тус номой «Оршол» соо хэлэгдэһэн зүйлнүүд яһала һонирхолтой, гол түлэбынь зүб гэмээр, арсан буруушаахаар бэшэ гэжэ тэмдэглэлтэй гээд һананабди.

«Буряад литературна хэлэнэй болон тэрэнэй стиль найруулгын тогтоһоной тобшо түүхэ» гэжэ нэгэдэхи бүлэг дотор Л. Д. Шагдаров «Монголой нюуса тобшо» гэһэн зохёол болон буряад угай бэшэгүүдые найруулгын талаар шэнжэлэн, совет засагай үедэ буряад литературна хэлэнэй яажа хүгжэһые харуулна. Дурсагдаһан хуушан зохёолнуудые стиль найруулгын талаар анха түрүүшынхеэ шэнжэлхэдээ, автор стилистикээр номой оршолдо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые бодото материал дээрэ хэрэглэхые эрмэлзэнэ. Тусхайлбал, тэдэ зохёолнуудай хэлэ найруулгань тэдэниие зохёогшодой үзэл бодолтой нягта холбоотойгоор шэнжэлэгдэнэ. Тиихэдээ зохёогшодой үзэл бодолые автор ангиин талаһаа сэгнэхые оролдоно.

Эндэ нэгэ зүйл гэхэдэ, яахадаа буряад хэлэнэй; тэрэнэй стиль найруулгын түүхые аяар «Нюуса тобшоһсо» эхилхэ болоо юм, энэ буряад хэлэнэй түүхэдэ хабаатай юм гү гэһэн асуудал гаража болохо. Ушар юуб гэхэдэ, «Нюуса тобшын» зохёогдохо үедэ (1 240 он) буряад гэжэ амяараа арад байгаагүй, харин буряадай элинсэг хулинсагууд (хори-түмэд, булагачит, эхирэсүүд, баргад угсаатан) тиихэдэ ниитэ монгол арадай бүридэлдэ ородог, гол түлэб Байгал далайн оршондо ажаһуудаг, хэлэниинь хадаа тэрэ үеын хойто монгол угсаатанай диалектнүүд байһан юм гэһэн теоридо Л. Д. Шагдаров хамжана. Тиимэһээ тэрэ үедэ бэшэгдэһэн зохёолнууд бүхы монгол угсаатанда хабаатай гэдэг байна.

Гэбэшье тус асуудалаар баһа ондоо һанамжа бии юм гэжэ һануулха хэрэгтэй. Тэрэнэй ёһоор, хожомынь буряад арад болохоёо бүрилдэһэн угсаатан монгол арад зоной эгээн хойто холын заха газарта, ой тайга соо ажаһуудаг байһан тула XIII зуун жэлэй хүлгөөтэ үйлэ хэрэгүүдтэ оролсоогүй, тэрэ үеын бэшэгэй хэлые мэдэхэгүй байһан, тиин буряадуудай элинсэг хулинсагай тэрэ үеын түүхые бүхы монголшуудай түүхэтэй сэхэ холбожо болохогүй гэдэг байна. Тус асуудалаар бэшэгтэ баримтануудай үгы тула али һанамжань зүб бэ гэжэ тон гүйсэд тодороодүй. Зүгөөр Л. Д. Шагдаровай харуулһанай ёһоор, «Нюуса тобшо» үгэ найруулгаараа, уран аргануудаараа буряад угай бэшэгүүдтэй аман зохёолтой олон талаараа тон адли зүйлтэй гэһэниинь арсашагүй.

Саашань хуушан монголоор бэшэгдэһэн буряад, илангаяа хориин түүхэ бэшэгүүдэй стиль найруулгые яһала һайнаар шэнжэлээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэбэшье буряад түүхэ бэшэгүүдэй хэлэ найруулгын баялигые үшөөл даамайгаар, бүри тодорхойгоор харуулжа болохоор байгаа гэжэ һанагдана.

Нэгэдэхи бүлэг соо буряадай өөрын литературна хэлэнэй Октябриин хубисхалай һүүлээр бүрилдэһэн түүхэдэ ехэ анхарал зүбөөр хандуулагдана. Буряад литературна хэлэнэй, тэрэнэй стиль найруулгын бүридэлгэдэ буряад арадай хэлэн (илангаяа хориин II эсэгын зоной нютаг хэлэнүүд), мүн хуушан монгол хэлэн, арадай аман зохёолой хэлэн ба ород хэлэн ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ зүб тоолоод, автор эдээн бүхэнһөө литературна хэлэндэмнай юунэй ороһые тодорхойгоор харуулна. Манай һанахада, эндэ аман зохёолой хэлэндэ багашаг анхарал хандуулагдаа. Нэгэ ном соо бүхы асуудалнуудые тэгшэ дүүрэнээр шэнжэлхын аргагүй тула эдэ мэтын дутуу орхигдоһон зүйлнүүд хожом хүсэлдүүлэгдэхэ бээзэ гэжэ найдахаар.

Номой хоёрдохи бүлэг буряад литературна хэлэнэй үгын сангые (лексикые) стилистическэ талаһаань шэнжэлхэ асуудалда зорюулагдана. Баруун Европын болон ород хэлэнүүдэй стилистикээр бэшэгдэһэн номууд дотор үгэнүүд хадаа нейтральна гү, али ниитэ хэрэглэгдэдэг үгэнүүд, мүн стилистическэ талаараа илгаатай, хизаарлагдангяар хэрэглэгдэдэг үгэнүүд гэжэ хубаагдадаг. Харин Л. Д. Шагдаров хэлэхэдээ, бүхы стильнүүдтэ адли дүүрэнээр хэрэглэгдэдэг үгэнүүд хэлэн дотор үсөөн, стиль бүхэн өөрын, эгээл ехээр хэрэглэгдэдэг үгэнүүдтэй байдаг гэжэ тоолоно. Тиихэдэ стиль бүхэн, илангаяа уран зохёолой, ниитэ публицистическэ болон яряанай стильнүүд дотороо дээдэ (высокий), дунда (нейтральный) ба доогуур (сниженный) найруулга гэжэ илгардаг гэнэ.

М. МАНГАДАЕВ,
профессор.
У-Ж. ДОНДУКОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.
(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

*) Л. Д. Шагдаров. Функционально - стилистическая дифференциация бурятского литературного языка, Улан-Удэ, 1974 г.

Уласхоорондын шэнжэлэл

СЭВ: ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИНҮҮД

Үнгэрэгшэ долоон хоногой турша соо Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXIX сесси Будапештдэ болобо. Сессидэ хабаадагшад СЭВ-тэ хабаатай бүхы оронуудай экономикые улам саашадань хүгжөөхын тулада тон шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. 1976—1980 онуудта бэелүүлхэ арадай ажахын түсэбүүдые таарулдуулан зохеолгын дүнгүүд сесси дээрэ гаргагдаһан байна. Мүн энэ үе соо өөһэд хоорондоо эд бараа абалсажа байха тухай тэдэнэр үгэеэ ойлголсоо.

Энэ хадаа онсо шухала, айхабтар орёо хүндэ хүдэлмэри юм. Мүнөөнэй табан жэлэй туршада СЭВ-эй оронуудай өөһэд хоорондынь эд бараанай эрьесэ 205 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна. Харин удаадахи табан жэлдэ энэ хэмжээнинь үшөө 57 процентээр ехэ болохо жэшээтэй. Эндэ имагтал туйлай ехэ хэмжээнэй эд бараа инишэ тиишэнь ябуулха тухай хэлэгдэнэ бэшэ. Мүн эдэ эд бараануудые үйлэдбэрилхэ тухай, ажалаа хубаарилха тухай, үйлэдбэреэ хамжуулан томодхохо тухай, шэнэ предприятинуудые байгуулха тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу. Социалис хани нэгэдэлэй арадай ажахын зорилгонуудые бүхы дээрэнь нэгэн доро таарулан шиидхэхэдэ, экономическа харилсаа холбооe улам ехээр нэбтэрүүлхэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлнэ, эд зөөриин арга нөөсэнүүд үлэмжэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Таһалгаряагүйгөөр хүдэлдэг томо үйлэдбэриин эрхэ байдалда ажалай эгээл үндэр бүтээсэ, мүнөө үеын технологи үлэмжэ ехэ ашаг үрэтэйгөөр хангагдадаг юм. Тиихын тула адагынь 100 миллион хүнүүдые хабаадуулһан саг үргэлжын дэлгүүртэй байха хэрэгтэй гэжэ мэдээжэ. СЭВ-эй оронуудай дэлгүүр 366 миллион үлүүтэй хүнүүдые хабаадуулдаг. Энэ ушар мүнөө үеын үндэр бүтээсэтэй үргэн ехэ үйлэдбэри эрхилхэдэ аргагүй һайн эрхэ нүхэсэл байгуулна.

СЭВ-эй түүхэдэ анха түрүүшын олон талын харилсаануудай хэмжээ ябуулганyудай түсэб сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ түсэб хадаа 1976—1980 онуудта хамтын хэдэ хэдэн бүхэли үйлэдбэринүүдые, транспортын түхеэрэлгэнүүдые байгуулха ябадал хараална. Тэрээндэ СЭВ-эй гэшүүд болохо нэгэ хэды оронууд хабаадалсаха байна. Энэ ушар түүхэй эд болон түлишэ абаха талаар гарадаг асуудалнуудые түргөөр шиидхэхын тулада илангаяа шухала юм. Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ һалбаринуудые хүгжөөхын тулада ехэ хэмжээнэй капитальна һомололго хэрэгтэй болодог. Тиигээд энэ һомологдоһон мүнгэниинь удаан саг соо харюулагдадаг. Имэ капитальна һомололго тус тус орон бүхэндэ хүшэр хүндэ байдаг. Түүхэй эдэй нөөсэнүүдые шэнжэлэн абаха, инишэ тиишэнь шэрэхэ хэрэгтэ тус тус оронуудай хамтааран хабаадалсахада эдэ нөөсэнүүдые ашаглалгын болзор даамайгаар хороогдоно, ашаг үрэнь дээшэлнэ. Имэ асуудалые зүб мүрөөрнь шиидхэхын үнэншэмэ жэшээ юуб гэхэдэ, Оренбург — СССР-эй баруун хилэ гэһэн газ дамжуулдаг соргын барилга болоно. Энэ барилгада хэдэн социалис оронууд хабаадалсана.

Социалис оронуудта партийна съезднүүдэй шиидхэбэриин дүүргэлтын дүнгүүдэй гаргагдажа, шэнэ табан жэлэй түсэбүүдэй зохёон баригдажа байһан үедэ СЭВ-эй XXIX сесси болоһон байна. Экономическа харилсаа холбооной замаар социалис хани нэгэдэлэй хүгжэхэ хүгжэлтын түүхэтэ бодото шэглэлые социалис оронуудай коммунис партинууд зүбөөр тодорхойлон, имагтал энэ зам дээрэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ, тэдэнэй арадуудай һуудал байдал улам һайжаруулгада, дэлхэйн социалис байгуулалтын хүсэ шадал бэхижүүлгэдэ шэнэ ехэ амжалтануудые туйлажа болохо юм гэжэ сессидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар тобшолол хээ.

ПОРТУГАЛИ: хархис этэгээдүүдтэ үгтэһэн сохилто

Португалиин засаг түрын дээдэ орган — Революционно Совет хэдэн үдэр үргэлжэ хуралдаһанайнгаа һүүлээр «Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй политическэ ябуулгын түсэб» баталан абаад, тунхаглаһан байна.

Энэ хадаа Португалиин революциин саашанхи хүгжэлтын арга замуудые тодорхойлһон шухала документ болоно. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ нийтын зөөри тогтооһоной, хүниие хүнэй дарлан мүлжэхэ ябадалые усадхаһанай үндэһөөр социалис общество байгуулха гээшэ Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй эсэсэй зорилго болоно гээд энэ документ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Революционно хүгжэлтын мүнөөнэй шата «шэлжэн оролгын үе» мэтээр тайлбарилагдана. Тиихэ зуураа, олон партинуудай байха гол ёһон баримталагдана, үргэн ехэ демократическа эрхэ сүлөө найдамтайгаар сахигдана. Революциие хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы арад зониие хабаадуулха ябадалда энэ документ дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ зорилгоор Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн олониитын организацинуудтай холбоо барисаагаа бүри бэхижүүлхэ, түбэй газарнуудтахи ба нютагуудтахи засаг түрын органуудтай тэдэнэй эдэбхитэйгээр харилсаха ябадал туйлаха байна.

Энэ түсэбые баталан абаһан ушар Португалиин хархис этэгээдүүдтэ үгтэһэн шэнэ сохилто мүн болоно. Һүүлэй үедэ эдэ хархис этэгээдүүд ондоо тээһээ эдэбхитэй дэмжэлгэдэ хүртэжэ байгаад, һүйдхэхы ажал ябуулгаяа бүри түргэдүүлһэн байгаа. Брюссельдэ болоһон сесси дээрээ НАТО-гой хүтэлбэрилхы органуудай «Португалиин асуудал» зүбшэн хэлсэмсээрнь, Португалида тогтоогдоһон демократическа гуримуудта эсэргүү байһанаа нюуса далдагүйгөөр хэлэмсээрнь энэ ороной дотоодын политическэ байдал абаһаар лэ шахардуу шанга болоо һэн. Энэ баримтые юрэл зүндөө болоһон ушар гэжэ тоолохоор аал. НАТО-гой хүтэлбэрилхы органууд Португалиие энэ сэрэгэй бүлэглэлэй баруун-урдахи зүгэй шухала хубимнай гэжэ тоолодог байһаар. Харин монополинуудшье бүри эдэбхижээ. Тэдэнэй үүдхэһэн һүйдхэхы ябуулгын эсэстэ орон доторхи экономическа байдал доройтоһон байна.

Энээнтэй хамта баруунай хүсэнүүд болон зүүнэй үзэлтэй бүлэглэлнүүд орон доторхи оршон байдалые шадахыса шахардуу шанга болгохо гэжэ һэдэбэ. Тиихэдээ нийтын гурим бүдүүлиг янзаар эбдэхэ ябадал хүрэтэр аашалаа. Тиигэхын тулада ямарханшье шалтагаануудые хэрэглэдэг байгаа. Католигуудай церквиин ноёд-һайд ороной политическэ ажабайдалда бүри эдэбхитэйгээр хамааралсадаг болобо. Тэдэниие Ватикан дэмжэдэг байба. Португалида демократическа хубилалтануудые хэхэ дурагүйшүүлэй ябуулганууд Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөндэшье эсэргүүтээр, мүн илангаяа компартндашье эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн байгаа. Компартиин нүлөөн ажалша зоной дунда хэлбэришэгүйгөөр ургана.

Дотоодын болон гадаадын хархис этэгээдүүдэй хэды олон хорото аашануудые гаргаашье һаань, Португалида хэгдэдэг революционно хубилалтануудай хүгжэлтэ дам саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ гэжэ имэ орёо хүндэ оршон байдалда Революционно Совет үшөө дахин батадхан харуулба.

Юрэнхы зорилгонуудай ба гол ёһонуудай хажуугаар Революционно Соведэй документ соо дотоодын политическэ болон экономическа байдалые тогтонижоруулан һайжаруулха тушаа тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдана. Зүгөөр дотоодын политическэ ба экономическа байдал нилээд шанга байһаар. Энэ документ соо, тодорхойлбол, гүрэнэй албан захиргаание хубилгаха, контрреволюционно ажал ябуулгада, мүн худал хуурмаг революционно зүүнэй үзэлтэнэй тэмсэлдэ эсэргүү эрид шанга хэмжээнүүдые абаха ябадал хараалагдана.

Уласхоорондын оршондо Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн урдынхидал мэтэ национальна талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохо политика ябуулна. Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

«Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй политическэ ябуулгын түсэбэй гол хараа заабаринууд Португалиин ажалша ангинуудай, Португалиин бүхы арад зоной аша туһатай, уг зорилгонуудай гол шухала зүйлөөрөө тааралдана», — гээд Португалиин компартиин хэһэн мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Л. ЛАТЫШЕВ,
Е. ЕГОРОВ.
(ТАСС).

МОСКВА АЙЛШАЛХА БОЛОБО

Жэмһэгэй дунда һургуулиин комсомолой организациин секретарь, 9-дэхи классай һурагша Аркадий Тонтоев Москва ошожо, Илалтын тугай дэргэдэ фото-зурагаа абхуулха болоо.

Энэ һургуулиин һурагшад үйлэдбэриин отрядуудые эмхидхэжэ, түрэл совхоздоо нилээд ехэ туһаламжа үзүүлдэг заншалтай юм. Энэ жэлдэ олохон эдиршүүл хони хайшалганда, олон жэлэй ногоо тарилгада, бэлшээри һайжаруулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүн һурагшадай үйлэдбэриин бригада эмхидхэгдээд, 20 гектар куузику ургуулхаар даажа абаа. Эдэ бүгэдые һайнаар эмхидхэжэ, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа, һурагшадай, комсомолшуудай һайнаар һураха хэрэгтэ хубитаяа оруулһанайнгаа түлөө комсомолой организациин секретарь Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москва айлшалха золдо хүртэбэ бшуу.

Л. ТАПХАЕВ.
Түнхэнэй аймаг

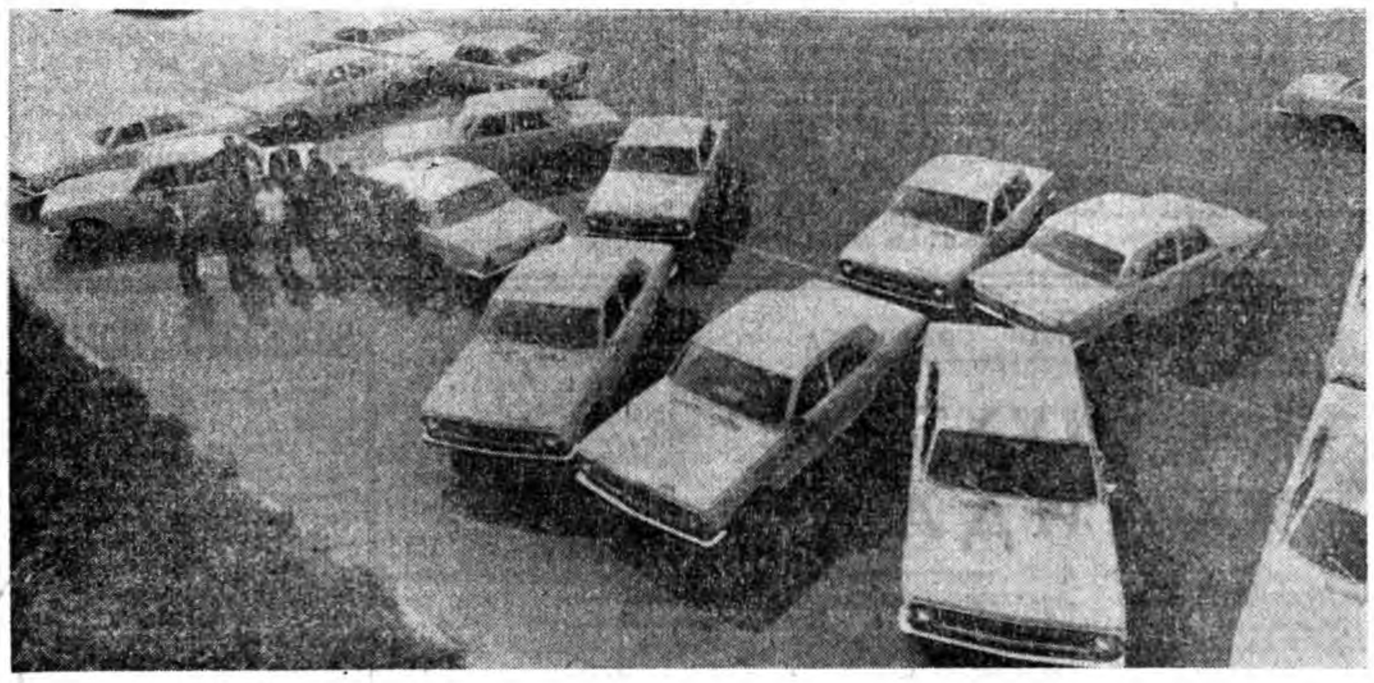

Совет таксин 50 жэл

Табан жэлэй саада тээ Москвагай үйлсэнүүдээр оройдоол хэдэн зуугаад такси ябадаг һаа, мүнөө үдэр бүри 15 мянган автомобиль «ногоон галнуудаа» носоодог байна. Һүүлэй жэлнүүдэй турша соо ниислэлэй таксин парк шэнэлэгдээ: хотын үйлсэнүүдтэ мүнөө гансал «Волга» машинанууд гүйлгэлдэнэ.

Табин жэлэйнгээ ойе ниислэлэй таксистнар болон ашаглагшад ажалай бэлэгүүдээр уттаха гэжэ, съездын урда тээхи ажалай вахтада жагсанхай. Таксин паркнуудта КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: таксин 19-дэхи паркын жолоошод ажалдаа гарахын урда тээ. Энэ коллектив хахад жэлэйнгээ даабарииc июниин 25-да дүүргэһэн байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Футбол
АХА ДҮҮНЭР ШАЛГАРАА

Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» — Томскын «Торпедо» — 2:0.

Июниин 25-да болоһон уулзалга тухай үнгэрэгшэ гарагай долоондо бидэ бэшээ һэмди. Тэрэ үдэшэ ахир муугаар наадаһан «Сэлэнгын» футболистнууд шүүмжэлэлдэ бага зэргэ хүртөө бэлэй. Тиимэһээ урда урданайхиһаа хүн зон стадион дээрэ һурагүй үсөөн байба. Энэньшье ойлгосотой бээз, «Сэлэнгын» шүүжэл байгаа һаа, хүнүүд таһархагүй, шүүгдэжэл ябаа һаань, хүнүүд инишэ балай харагдахаяа болишохо. Зүгөөр бусад футбольно команданууд шэнги, «Сэлэнгэ» өөрсэ янзын ажахын тоосоондо оруулагданхай ха юм. Өөрөө өөрыгөө тэдхэхэ, хангаха ушартай.

Энээнэй урда тээхи шүүгдэлгэнэй һүүлээр болоһон шанга хөөрэлдөөнэй удаа уржа үдэшэ Улаан-Үдын футболистнар Томскын «Торпедотэй» наадахадаа, нэгэ бага «ухаа ороһон» шэнги байба. Уулзалгын эхилһэнһээнь захалаад, нүгөөдүүлэйнгээ һүр дараха гэһэндэл, талмайн эзэд добтолжол мэдэбэ. Айлшад хаа яахан харюугай добтолго эмхидхээд абана. «Сэлэнгын» добтологшод «Торпедын» воротагай дэргэдэ ерээд, хэдэн удаа болоһон хөөрсэгэнөөн соогуур баһал урагшагүйдэхэ юм. Уулзалгын 28-дахи минутын ябажа байхада баһа нэгэ имэ хүл табилган, хөөрсэгэнөөн болобо. Айлшадай вратарь Вячеслав Бородиной гартаа оруулһан бүмбэгые алдажархихадань, удангүй Улаан-Үдын футболист Юрий Кокорин аалиханаар бүмбэгэ сохижо оруулба. Табло дээрэ 1:0, улаан-үдынхид урагшаа гараба. Энээгээр нааданай түрүүшын хахад дүүрээ һэн.

Уулзалгын хоёрдохи хахадта талмайн эзэд үшөө хэды бүмбэгэ сохижо оруулха аргатай байгаа. Имэ арга боломжонуудые Михаил Пастухов, Юрий Самсонов, Анатолий Михнов гэгшэд бэелүүлжэ бираагүй. Заримдаа 6—7 метрэй зайда гэхээр дүтэхэнһөө айлшадай вратарьтай урда урдаһаа нюурдалдахадаашье тэдэнэр өөдэгүй байһанаа харуулаа һэн. Энэ уулзалгада Юрий Кокорин, Валерий Михнов, Виктор Чикачев гэгшэд илангаяа оролдосотойгоор наадажа, командынгаа амжалтада бага бэшэ хубитаяа оруулаа. Мүн Валериин аха Анатолий Михнов яһала барагаар наадажа, айлшадай воротагай дэргэдэ шахардуу байдал яһала тохёолдуулдаг байба. Уулзалгын дүүрэхэ дүтэлхэ багта Валерий Михнов талмайн углууһаа бүмбэгэ сохибо. Айлшадай воротагай хажууда сугларһан хорёолһоо нааша футболистнуудай дунда байһан Анатолий Михнов дүүгэйнгээ углууһаа сохиһон бүмбэгые толгойгоороо аятай зохидоор ворота руу оруулжархёо. Табло дээрэ 2:0 гэһэн тоо аржышаба. Энэ тоо нааданай дүүрэтэр хубилаагүй.

Удаадахи уулзалга Улаан-Үдын стадион дээрэ июлиин 3-да болохо. Тэрэ үдэр «Сэлэнгымнай» футболистнууд Новосибирскын «Чкаловец» командые угтажа абаха байна.

С. БИЛЬЧИРОВ.

ТЭЭГДЭ ТОСХОНОЙ ҺОНИН

БАЙГАЛ ОШОХООР МОРДОБО

Тээгдын дунда һургуулиин бүлэг һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ гүнзэгы һайхан уһатай Байгал далайн эрьедэ амархаар һаяхан мордобо. Багша З. Т. Доржиева, тэдэнэрые хүтэлбэрилнэ. Һурагшад Д. Митыпова, Н. Нимаева, Т. Цыренов гэгшэд Байгалай эрьеэр, үзэсхэлэн һайхан газарнуудаар ябажа, яаншалха юм.

ЗҮЖЭГ ХАРУУЛБА

Тээгдэ тосхондо Х. Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрай бүлэг артистнар ерэжэ, «Дочь русского актера» гэжэ ородһоо оршуулагдаһан һонирхолтой зүжэг харуулба. Клуб соо нютагай хүн зон олоороо суглараа. Удангүй хүшэгэ нээгдэжэ, зүжэг харуулагдажа эхилээ һэн. Артистнар Ч. Гуруев, Ц. Пурбуев гэгшэд шадамар бэрхээр наадажа, харагшадай зүрһөө магтаал һайшаалда хүртөө. Гадна артистнар С. Уладаева, Л. Егорова гэгшэд монгол арадай дуунуудые хонгёо һайханаар гүйсэдхэжэ, харагшадые баясуулан, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаба.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

КЫЗЫЛ—ЕРЭЭДҮЙН ПОРТ

КЫЗЫЛ хотодо, Тувын республикын бусад нютагуудта ашаанай портнуудай барилга һаядаа эхилхээр хараалагдана.

Енисей мүрэнэй эхиндэ мүнөө суднанууд ябанагүй: зарим газарта уһаниинь гүйхэн юм. Саяно-Шушенска ГЭС-эй ашаглагдажа эхилхэдэ, автономито республикада айхабтар ехэ далай тоггоогдохо ёһотой. Тиигэхэдэнь Енисей мүрэнэй уһан улам ехэ болож, Тувын республика уһан замаар Сибириин промышленна районууд ба түмэр замтай холбоотой болохо байна. Мүнөө автономито республикада автомобиль болон самолёдоор асарагдажа байһан хэдэн зуугаад мянган тонно ашаан уһан замаар шэрэгдэдэг болохо юм.

Енисей мүрэнэй эхиндэ Ленинградһаа олон тоото мэргэжэлтэд һаяхан ерэбэ. Тэдэнэр ерээдүйн ашаанай портнууд ба пассажирска вокзалнуудые бариха талмайнуудые олохо, карта зохёохо, бусад ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ зорилготой. Бүхы ажалынь нэгэ жэл соо дүүргэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

В. ЖИЛЯКОВ,
ТАСС-ай корр.

Хилын саанаһаа
телефон·телеграф·радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Экономическа харилсаа туһалалсалгын Соведэй Будапештдэ болож дүүрэһэн XXIX сесси тухай социалис оронуудай хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. «Хани барисаан ба харилсаа холбоомнай хэлбэришэгүйгөөр хүгжэнэ» — гэһэн гаршаг доро Монголой «Үнэн» газетэ сессиин материалнуудые толилбо.

«Харилсаа холбоомнай амжалтатайгаар хүгжэн бэхижэжэ байна», — гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ сессиин дүнгүүдые сэгнэнэ.

«Олон жэлэй түсэбүүдые табиһан СЭВ-эй XXIX сесси дээрэ һонирхолтой, удха түгэлдэр хөөрэлдөөн болоһон байна», — гэжэ «Берлинер цайтунг» газетэ бэшэнэ. СЭВ-тэ хабаатай оронуудай харилсаае бэхижүүлхэ олон талын хэмжээ ябуулгануудай түсэб хадаа сессиин гол шухала дүнгүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Энэ манай хамтын түсэбые СЭВ-эй түрүүшын табан жэлэй түсэб гэжэ нэрлэжэ болоно.

США-гай Коммунис партиин Чикагода болож байһан XXI съездын хүдэлмэриин хойноһоо гадаадын хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Партиин Генеральна секретарь Гэс Холл съездын тоосоото элидхэл хэһэн байгаа. Энэ элидхэлые «Нью-Йорк таймс» газетэ хуряангыгаар толилбо.

Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корваланиие концлагерьта оруулһан тухай мэдээсэлые Франциин Компартиин түбэй орган — «Юманите» газетэ толилһон байна. Тэрэнэй ямаршье тэм зэмэгүй байһан дээрэһээ хунта Л. Корваланиие сүүдлэхэеэ зүрхэлнэгүй гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Онсо байдал соносхоһоной һүүлээр орон доторхи байдалай ямар шэнжэтэй байһан тухай Индиин газетэнүүд бэшэнэ. Индира Ганди Бухэиндиин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, онсо байдал соносхоһоной һүүлээр орон доторнай гуримтай болож байна гээд мэдүүлбэ гэжэ «Нэшнл геральд» газетэ мэдээсэнэ.

(ТАСС).

УЛААН-БААТАР

Ю. ЦЕДЕНБАЛ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал МНРП-гэй Түбэй аймагай комитедэй пленум дээрэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаал, һүр хүсэ саашадань бэхижүүлхэ, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй зэргэнүүдые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ, шахардуу байдалые тэхэришэгүйгөөр пулааруулха хэрэгтэ Советскэ Союз, КПСС, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев шиидхэхы хубитаяа оруулаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Империализмын ба хархис хүсэнүүд уласхоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ али бүхы һаад тойбо татана гэжэ МНРП-гэй ЦК гай Нэгэдэхи секретарь хэлэбэ. Эдэнэр социализмда зүрюу харша ябуулгануудые хэнэ. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хархис хүсэнүүдтэй нэгэдэжэ, эб найрамдалда зүрюу харшаар ябуулгануудые үүдхэнэ. Социализм ба коммунизмда эсэргүүсэн, Агуу ехэ Октябриин Эхэ орон — Советскэ Союзда эсэргүүсэн эдэнэр тэмсэнэ.

Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай аха дүү ёһоной хани барисаагаа саашадань бэхижүүлхэ гээшэ МНРП-гэй, бүхы монгол арадай интернациональна нангин уялга болоно гэжэ Ю. Цеденбал мэдүүлбэ.

ЛОНДОН

Г. Вильсонэй мэдүүлгэ

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөөе байгша оной июль һарада түгэсхэхэ шухала гэжэ Великобританиин премьер-министр Гарольд Вильсон хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй ба бусад совет хүтэлбэрилэгшэдтэй февраль һарада хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ, шухала удха шанартай документнүүдтэ гар табяа һэмди.

ЧИКАГО

США-гай Компартиин съезд

ТАСС

США-гай Коммунис партиин XXI съезд эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

США-гай Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Генри Уистон съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, социальна үнэн зүб байдал хангахын, хүн зондо ажал олгохын, арад түмэнэй байдал һайжаруулхын түлөө бүхы хүсэлэл оролдолго гаргаха гээшэ Коммунис партиин уялга болоно гэжэ мэдүүлээ.

Бүхы дэлхэй дээрэ коммунистнууд социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй гол хүсэн болоно гэжэ Генри Уистон зааба.

Делегадууд съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ажалшан арадай аша туһын түлөө тэмсэл эб найрамдалай түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хороохын түлөө, сэрэгэй бюджет хороохын түлөө тэмсэлтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын тула Советскэ Союз эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолго гаргана гэжэ американ арадта ойлгуулха шухала гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

ПАРИЖ

Ж. СОВАНЬЯРГЫН ҮГЭ

ТАСС

«Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ-Европын зүблөөн дүүрэхэ дүтэлжэ байна. Энээнэй түгэсхэлэй шата зүблөөндэ хабаатай оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар энэ зун Хельсинкидэ болохо гээд найданаб», — гэжэ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Сованьярг гадаадын политика тушаа үгэ буляалдаата хөөрэлдөөе нээхэдээ мэдүүлээ.

Франциин, Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан тухайда тогтоходоо, 1974 оной декабрь һарада Рамбуйедэ болоһон уулзалга шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Хоёр ороной экономическа, научно-техническэ харилсаанай замда тэрэ шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ.

ЖЕНЕВЭ

ЖЕНЕВЭДЭХИ ЗҮБЛӨӨН

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөөнэй хоёрдохи шатын залан хүтэлбэрилгын комитет энээндэ хабаатай гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар зүблөөнэй түгэсхэлэй шатые Хельсинки хотодо нээхэ һара үдэр тодорхойлон гаргаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэнэ. Зүблөөнэй гурбадахи шатые байгша оной июль һарын хорёодоор үнгэргэхэ шухала гэжэ олон делегацинууд тоолоно.

Зүблөөнэй хоёрдохи шатые түргөөр дүүргэхын тула залан хүтэлбэрилгын комитет хүдэлмэришэ зургаануудай хэдэ хэдэн нэмэлтэ заседани үнгэргэжэ, хөөрэлдөөнүүдые аша үрэ ехэтэй болгохо хэмжээнүүдые абаһан байна.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Социалис оронуудай документальна фильмүүдэй программа. 10.50 — «Таабаринууд ба тайлбаринууд» (үнгэтэ). 11.05 — Э. Войнич «Овод». Литературна дамжуулга. 11.35 — Спортын һонин (үнгэтэ). 12.05 — «Лунный камень» — (Англи), 2-дохи сери. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Шатарай һургуули». Түгэсхэлэй дамжуулга. 13.40 — «Звезда балета» — кинофильм. 15.00 — «Ильинский Маршак тухай» — телевизионно фильм-концерт түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 15.45 — «Лунный камень» — телефильм. (Англи). 2-дохи сери. 16.30 — СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. Г. Афанасьев телевизор харагшадай асуудалда харюусаха. 17.00 — «Киногой һонин». 18.30 «Время».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.20 — Һүүлэй һонин.

«Орбита». 19.40 — СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. Г. Афанасьев телевизор харагшадай асуудалда харюусаха. 20.10 — «Лунный камень» — телефильм. (Англи). 2-дохи сери. 20.50 — «Ильинский Маршак тухай» — фильм-концерт. 21.40 — «Звезда балета» — кинофильм. 23.00 — Хүгжэмтэ эстафетэ — «Нүхэр дуун». 23.50 — Документальна фильм. 24.00 — «Время».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.40 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00 — «Шатарай һургуули».

Улаан-Үдэ. 19.30 — Театртай уулзалганууд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Улаан косынканууд» — Н. Ефимовэй фототой Т. Власовагай корреспонденци. «Һүн сэбэр байха ёһотой» — А. Хангаловагай статья. «Уялганууд шэнэлэгдээ» — Н. Дёминой корреспонденци. ТАСС-ай һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Суглаанай һүүлээр» — А. Кириковэй статья. «Үнэн зүрхэнэй хэрэг» — Ю. Корниной корреспонденци. «Элүүр энхын албан нарилан һайжаруулагдана» — А. Кузнецовагай статья. «Горькиин автомобиль бүтээгшэдэй ажал хэрэгүүд» — АПН-эй материал.

Гурбадахи хуудаһанда. «Халаан тухай бодомжонууд» — В. Найдаковагай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Автотранспортые бүридэлдэ абаха шэнэ гурим» — Д. Ивановой статья.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-03546. Заказ № 00444